

Piotr Szajner  
Konrad Walczyk

**KONIUNKTURA W ROLNICTWIE  
II KWARTAŁ 2018**

**ISSN 2392-3741**

---

**Badanie okresowe nr 119**

## **BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH**

### **Rada Programowa:**

Elżbieta Adamowicz (Przewodnicząca), Joanna Klimkowska (Sekretarz), Andrzej Kowalski,  
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, István János Tóth

### **Komitety Redakcyjny i adres Redakcji:**

Konrad Walczyk (Redaktor naczelny)

Piotr Szajner

Anna Jacygrad

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa

<http://www.sgh.waw.pl/instytuty/irg>

### **Wydawnictwo:**

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

*Opracowanie powstało w wyniku wspólnych badań Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH  
z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB*

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

**©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2018**

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

**ISSN 2392-3741**

**Nr Rej. PR 18392**

Informacje zawarte w niniejszym biuletynie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury nr 119. W badaniu uczestniczyło 1920 gospodarstw rolnych. Metoda badawcza opisana jest na stronie <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Strony/metody.aspx>.

---

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA .....	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE.....	6
	1) Wskaźnik koniunktury .....	6
	2) Nastroje gospodarstw rolnych .....	9
	3) Przychody pieniężne.....	12
	4) Oszczędności .....	15
	5) Zadłużenie.....	18
	6) Zakupy nawozów mineralnych .....	21
	7) Zakupy pasz treściwych.....	24
	8) Zakupy środków ochrony roślin.....	27
	9) Inwestycje w maszyny i urządzenia.....	30
	10) Inwestycje w budynki i budowle .....	33
	11) Dostępność kredytów preferencyjnych .....	36
	12) Zamiar wzięcia kredytu .....	39
	13) Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego .....	42
	14) Zaciągnięcie kredytu rynkowego .....	45
	15) Przeznaczenie dopłat bezpośrednich .....	48
III.	SUMMARY.....	50

## I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. W II kwartale 2018 r. koniunktura w polskim rolnictwie nieznacznie się poprawiła. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) zwiększyła się o 1,4 punktu, z poziomu -3,1 pkt do -1,7 pkt. Wzrost wartości IRGAGR jest skutkiem zwiększenia się wartości wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych, jednej ze składowych wskaźnika koniunktury, o 3,4 punktu, z poziomu -10,4 pkt do -7,0 pkt. Pogorszyły się natomiast nastroje rolników – wartość wskaźnika zaufania, drugiej składowej wskaźnika koniunktury, spadła o 2,5 pkt, z poziomu +11,5 do +9,0. Wartości zarówno wskaźnika IRGAGR jak i jego składników są niższe niż przed rokiem o, odpowiednio: 1,1, 0,9 i 1,4 pkt. Również roczne przyrosty wszystkich trzech wskaźników są niższe niż w II kwartale 2017 r. Poprawa koniunktury jest więc efektem sezonowym, krótkotrwałym, zaś spadkowa tendencja średniookresowa (wyrażająca się w przebiegu składowej cyklicznej IRGAGR) utrwała się. Wzrost wartości IRGAGR nie był wystarczający, by zniwelować spadek sprzed kwartału (o 7,6 pkt).

2. Kwartalny wzrost wartości wskaźnika IRGAGR zanotowano dla większości wyróżnianych grup gospodarstw rolnych. Najsilniej poprawę koniunktury odczuły gospodarstwa o powierzchni do 7 ha (wartość wskaźnika IRGAGR zwiększyła się o 11 punktów), położone w makroregionie środkowozachodnim (o 4,1 pkt), prowadzone przez rolników w wieku powyżej 60 lat (o 2,7 pkt), z wyższym (o 3,2 pkt) oraz zajmujące się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 2,6 pkt). Koniunktura pogorszyła się w pięciu grupach gospodarstw rolnych: o powierzchni 15-50 ha, położonych w makroregionie południowym, prowadzonych przez rolników z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym oraz zajmujących się uprawą roślin wieloletnich i rozmnażaniem roślin.

3. Wzrosły przychody gospodarstw rolnych. Wartość salda<sup>1</sup> jest wyższa niż przed kwartałem o 6,8 pkt i wynosi obecnie -11 pkt. Jest jednak niższa od wartości sprzed roku o 5,6 pkt. Czynnikiem decydującym o wzroście przychodów pieniężnych były względnie wysokie ceny produktów zwierzęcych (mleko, żywiec wołowy i drób) oraz niektórych gatunków zbóż (jęczmień, żyto).

O wzroście przychodów pieniężnych informują niemal wszystkie badane grupy gospodarstw rolnych. Największy kwartalny wzrost wartości salda odnotowano dla gospodarstw rolnych: położonych w makroregionie zachodnim (o 11,2 pkt), o powierzchni do 7 ha (o 25,6 pkt), zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt (o 8,8 pkt), prowadzonych przez osoby powyżej 60 roku życia (o 16,3 pkt), z wykształceniem wyższym (o 9,4 pkt). Zmniejszyły się przychody jedynie gospodarstw położonych w makroregionie północnym oraz zajmujących się rozmnażaniem roślin.

Rolnicy przewidują wzrost przychodów pieniężnych w III kwartale roku.

4. Zmniejszyły się oszczędności gospodarstw rolnych. Wartość salda spadła o 7,8 pkt do poziomu -29,9 pkt i jest niższa niż rok wcześniej o 2,0 pkt. O spadku oszczędności informują wszystkie grupy gospodarstw rolnych za wyjątkiem najmniejszych (o powierzchni do 7 ha). Największe spadki wartości salda odnotowano dla gospodarstw w położonych w makroregionie środkowozachodnim (o 12 pkt), o powierzchni 15-50 ha (o 10,3 pkt), zajmujących się rozmnażaniem roślin (o 61,2 pkt), prowadzonych

---

<sup>1</sup> Salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych nie należy mylić ze wskaźnikiem wyrównanych przychodów pieniężnych. Wskaźnik jest średnią ważoną czterech sald odpowiedzi na pytania dotyczące przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych: salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu, w którym wskaźnik jest liczony, oraz salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu poprzedzającego. Jest więc niejako „obciążony przeszłością”, a zarazem zorientowany na przyszłość. Taka konstrukcja ma na celu osłabić jego podatność na silne wahania poszczególnych sald pod wpływem czynników nadzwyczajnych i działających krótkotrwanie.

---

przez osoby młode, w wieku do 30 lat (o 10,6 pkt), z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (o 14,7 pkt). Rolnicy spodziewają się, że ich oszczędności wzrosną w następnym kwartale.

5. Pogorszył się również stan zadłużenia gospodarstw rolnych. Wartość salda jest wyższa<sup>2</sup> niż przed kwartałem o 3,8 punktu, a od wartości sprzed roku o 1,1 pkt. Od pięciu kwartałów wartości salda utrzymują się powyżej linii trendu, hamując utrzymującą się od blisko 20 lat tendencję poprawy stanu zadłużenia gospodarstw rolnych. Największy wzrost zadłużenia zanotowano w makroregionie północnym (wartość salda zwiększyła się o 13,4 pkt), w gospodarstwach o powierzchni 7-15 ha (o 9,4 pkt), zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 12,4 pkt), kierowanych przez osoby w wieku od 31 do 45 lat (o 4,9 pkt), z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (o 7,4 pkt). Poprawił się stan zadłużenia gospodarstw położonych w makroregionach środkowozachodnim i środkowowschodnim, małych (o powierzchni do 7 ha), zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt, prowadzonych przez osoby w wieku powyżej 60 lat i z wykształceniem wyższym. Rolnicy przewidują, że stan ich zadłużenia w kolejnym kwartale nie zmieni się.

6. Wzrosły zakupy nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, co wynika z sezonowego (w okresie wiosennym) wzrostu zapotrzebowania na te środki produkcji. Wartości sald zwiększyły się o, odpowiednio: 5,3 i 9,1 pkt do wysokości 0,4 i -5,2 pkt. Zmalały natomiast wydatki na nabycie pasz treściwych (wartość salda obniżyła się o 1,4 pkt do poziomu -8,5 pkt). Wartości wszystkich sald są niższe niż przed rokiem o, odpowiednio: 1,7, 0,2 i 2,3 pkt.

7. O 2,5 punktu proc. (do wysokości 39,8%) zmniejszył się odsetek gospodarstw, które zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, a odsetek gospodarstw, które planują dokonać inwestycji w budynki i budowle, spadł o 1,4 pkt proc. (wynosi obecnie 17,9%). Odsetek gospodarstw, które przymierzają się do inwestycji, jest niższa niż przed rokiem.

8. W dalszym ciągu rośnie niechęć do finansowania produkcji rolnej z kredytu. W ostatnim kwartale zmniejszył się zarówno odsetek gospodarstw rolnych, które wzięły kredyt preferencyjny (z 32,7% do 32,3%), jak i odsetek gospodarstw, które zaciągnęły kredyt na zasadach rynkowych (z 19,9% do 19,5%). Zmiany są więc nieznaczne, jednak podtrzymują trend spadkowy. Zmniejszył się również odsetek gospodarstw, które zamierzają zaciągnąć kredyt (z 26% do 22,8%).

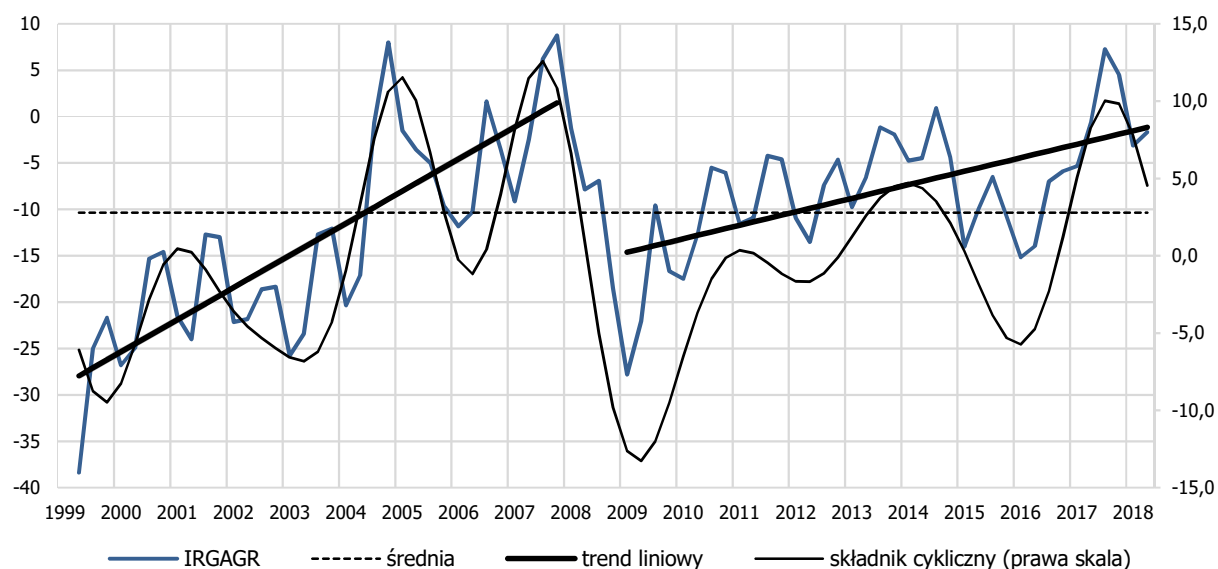
9. Środki z dopłat bezpośrednich rolnicy zamierzają przeznaczyć w pierwszej kolejności za zakup środków produkcji (42,6%), a następnie na bieżące potrzeby życiowe (31%), inwestycje w gospodarstwo (26,5%) i dokupno ziemi (3,8%). W sumie jednak udział wydatków na produkcję rolną w strukturze przeznaczenia dopłat bezpośrednich jest niższy niż w 2017 r. (o 2 punkty procentowe).

---

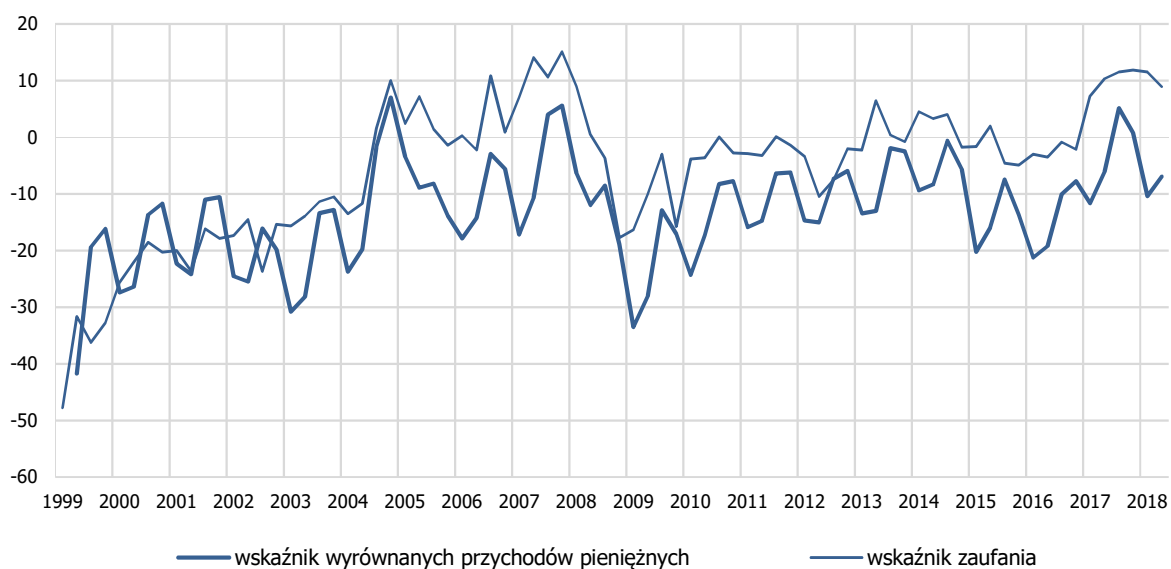
<sup>2</sup> W przypadku tego pytania spadek wartości salda oznacza poprawę sytuacji.

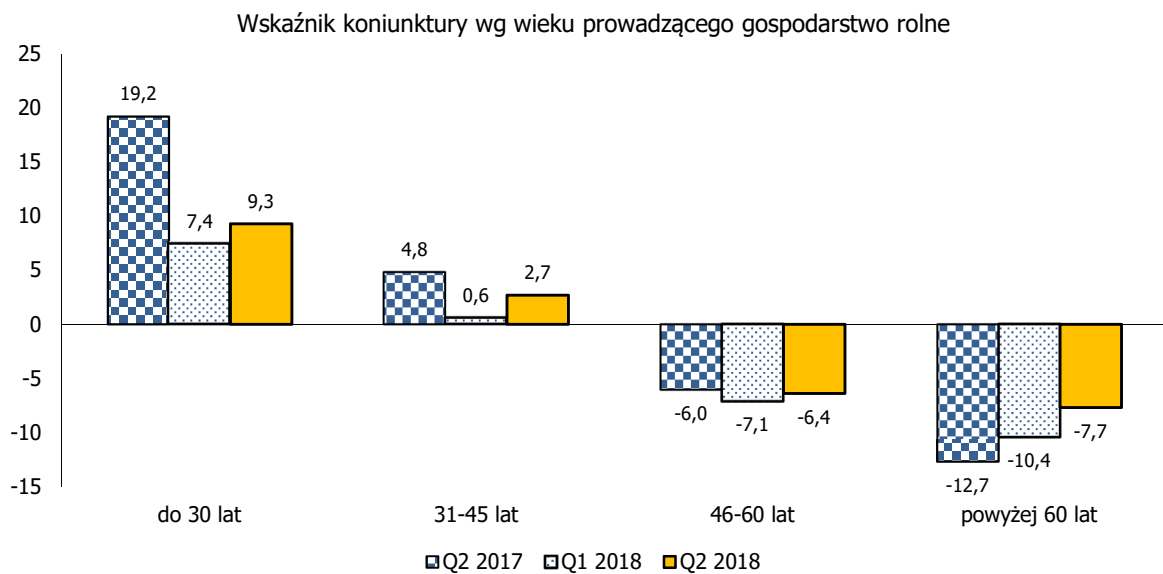
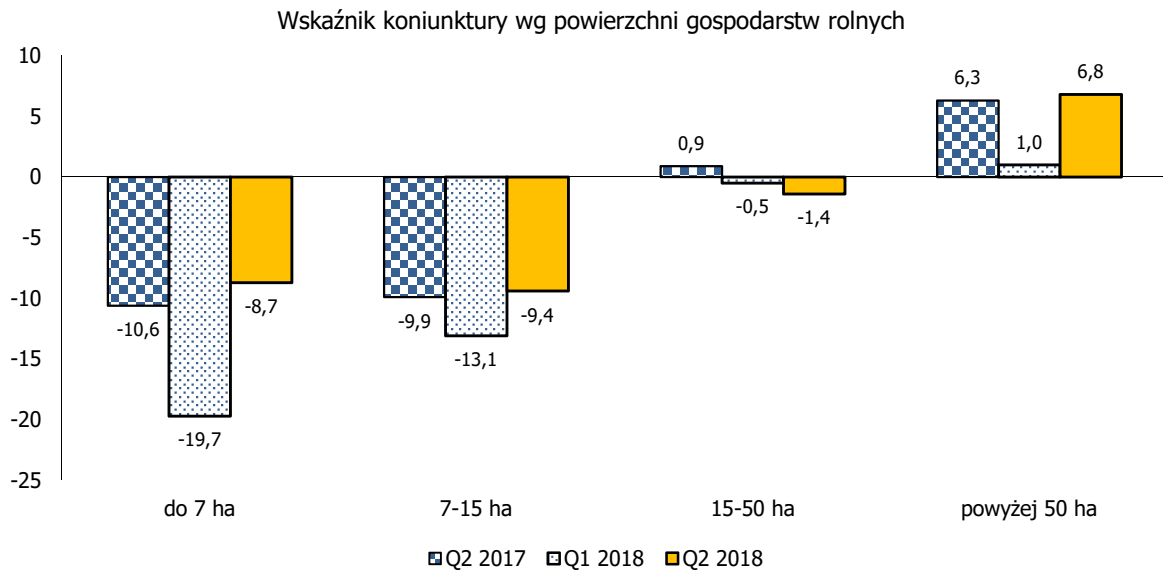
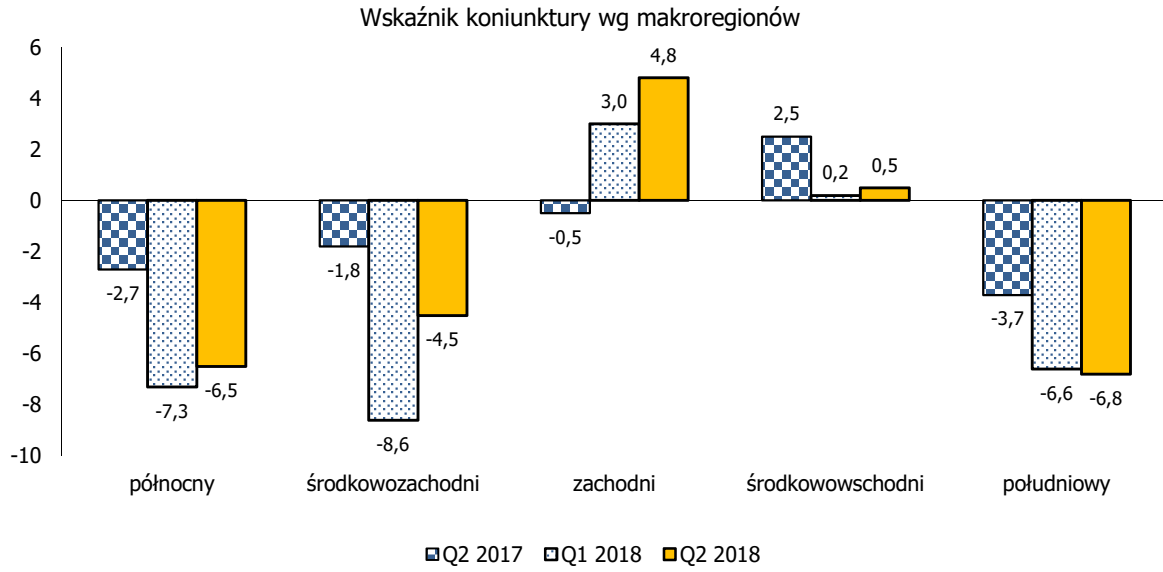
## II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

### 1. Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

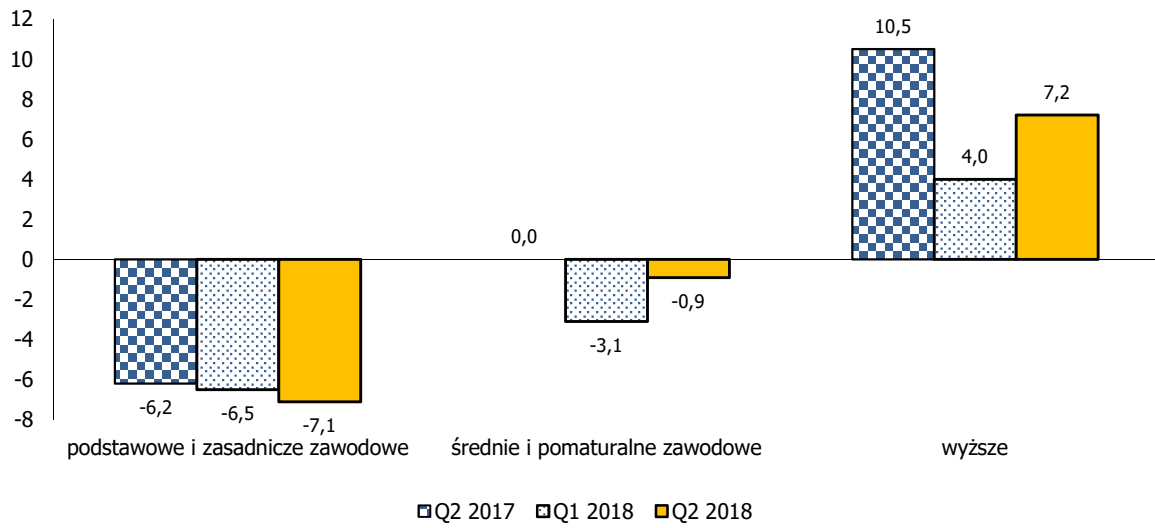


	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-11,7	-6,1	5,1	0,8	-10,4	-7,0
2. wskaźnik zaufania	7,3	10,4	11,5	11,9	11,5	9,0
wskaźnik koniunktury $(1 \cdot x_{\frac{2}{3}} + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}})$	-5,3	-0,6	7,3	4,5	-3,1	-1,7

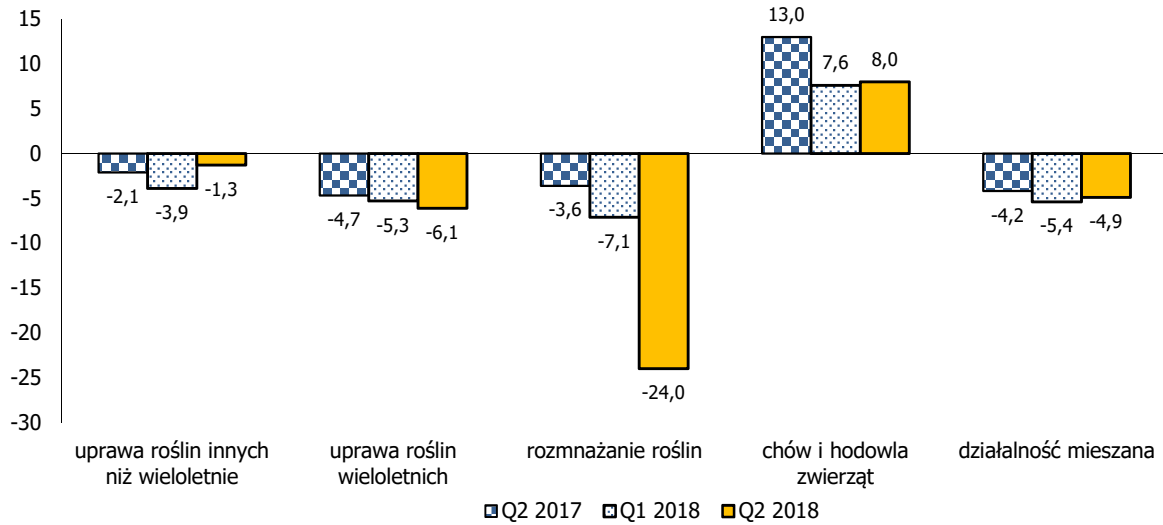




Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

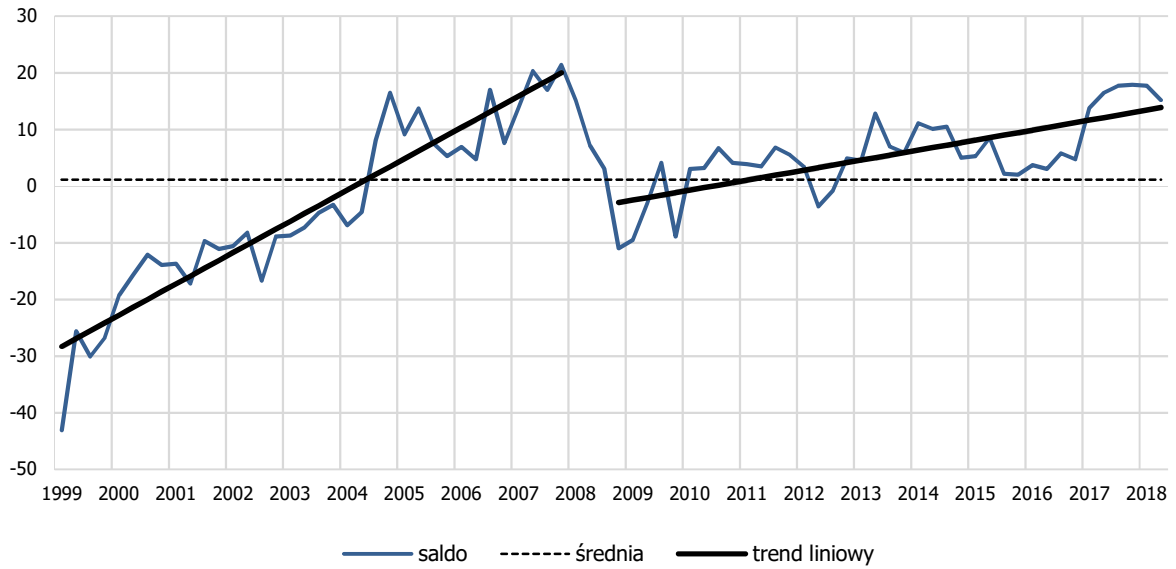


Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007



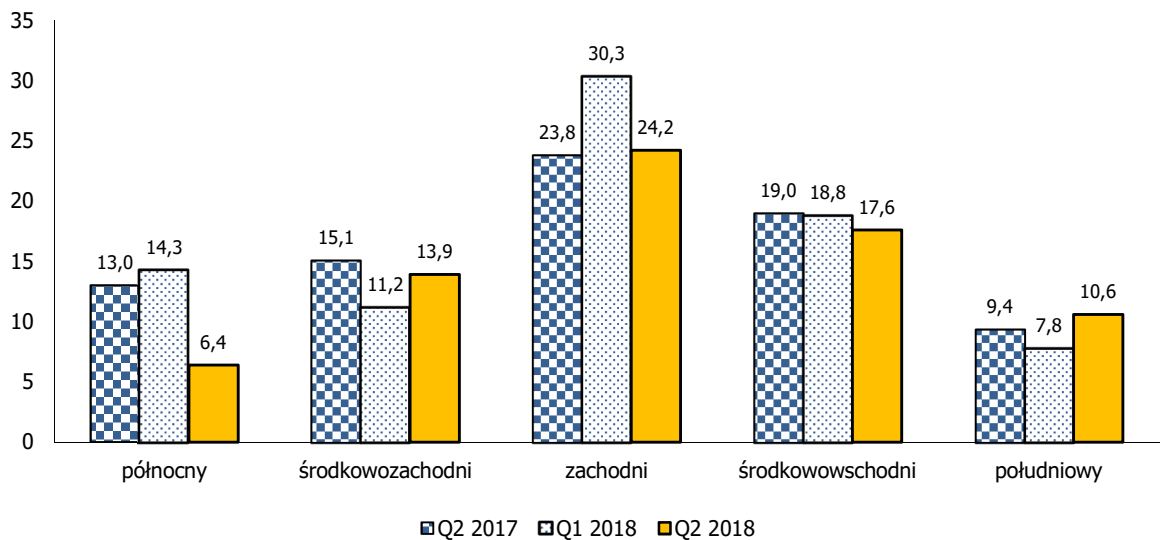


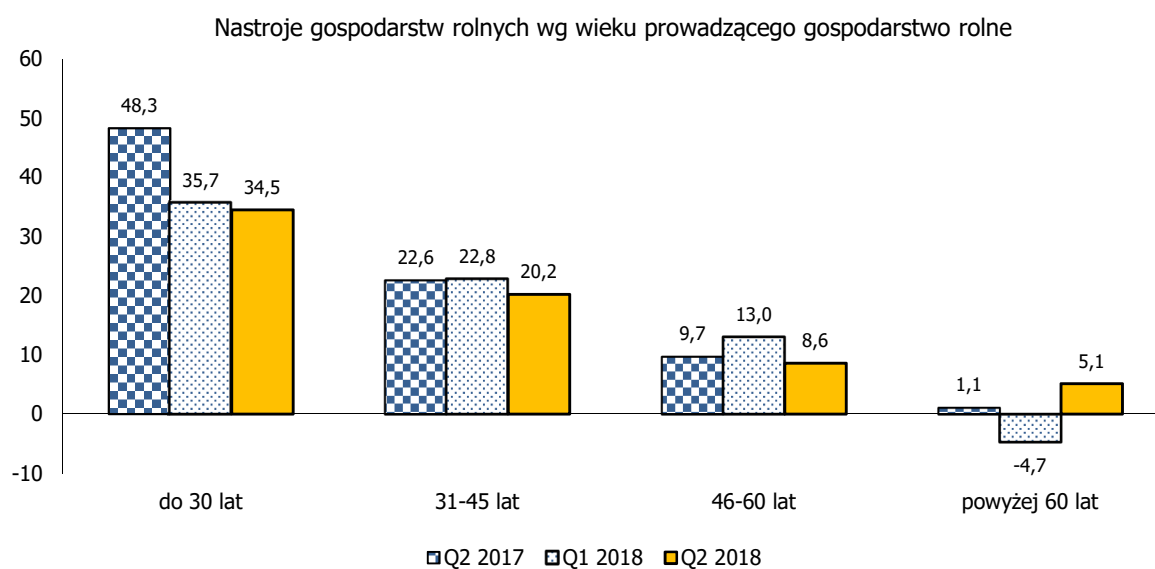
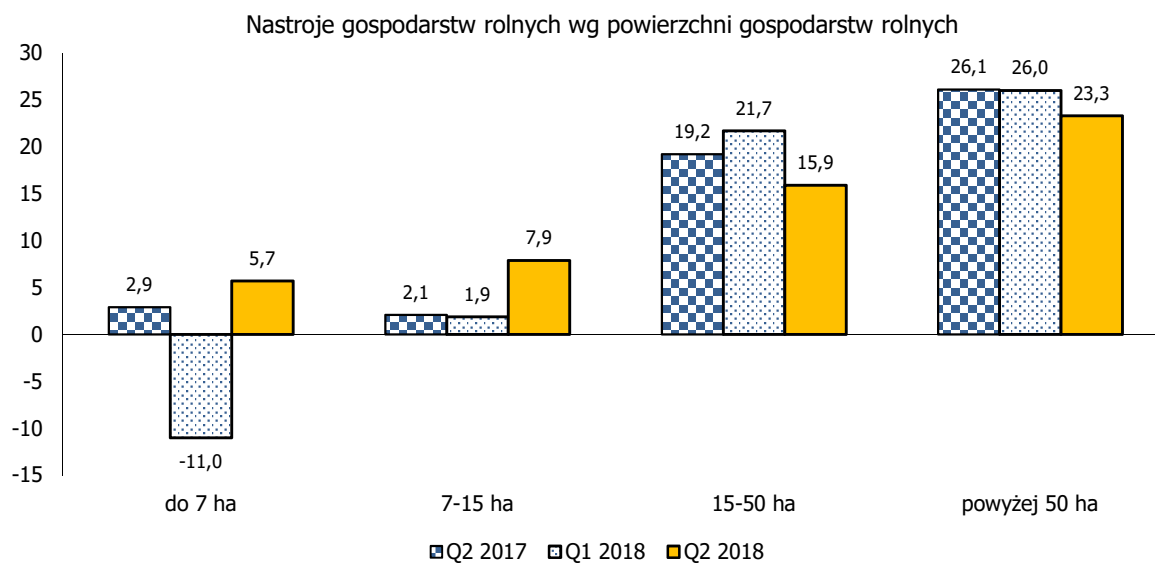
## 2. Nastroje gospodarstw rolnych



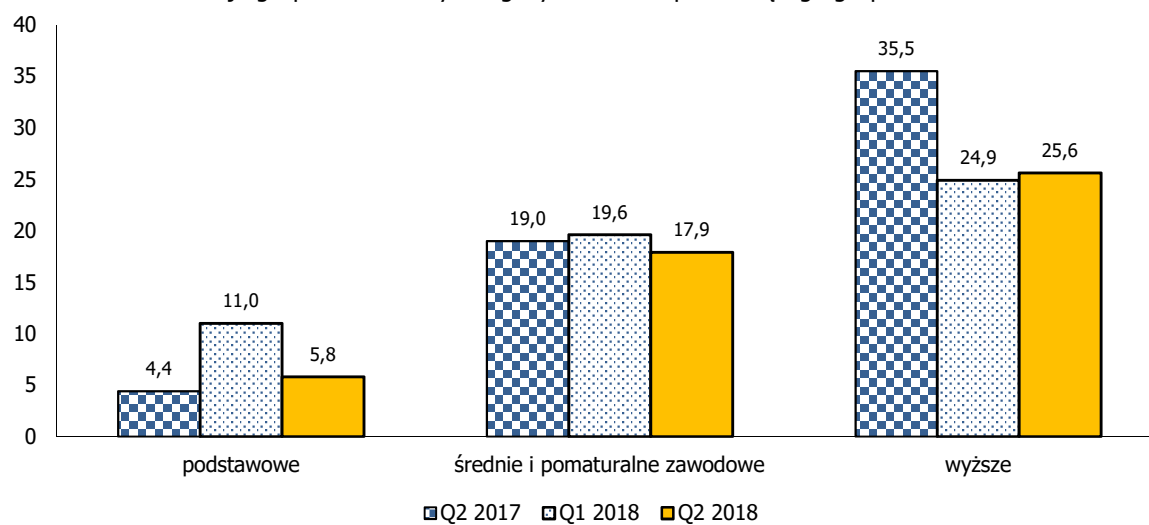
	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
1. z ufnością	24,2	27,5	27,8	28,7	27,8	26,3
2. z obawą	65,4	61,5	62,1	60,5	62,1	62,5
3. ze strachem	10,4	11,0	10,1	10,8	10,1	11,1
saldo (1.-3.)	13,8	16,5	17,7	17,9	17,7	15,2
wskaźnika zaufania (1.-2.*0,1-3.)	7,3	10,4	11,5	11,9	11,5	9,0

Nastroje gospodarstw rolnych wg makroregionów

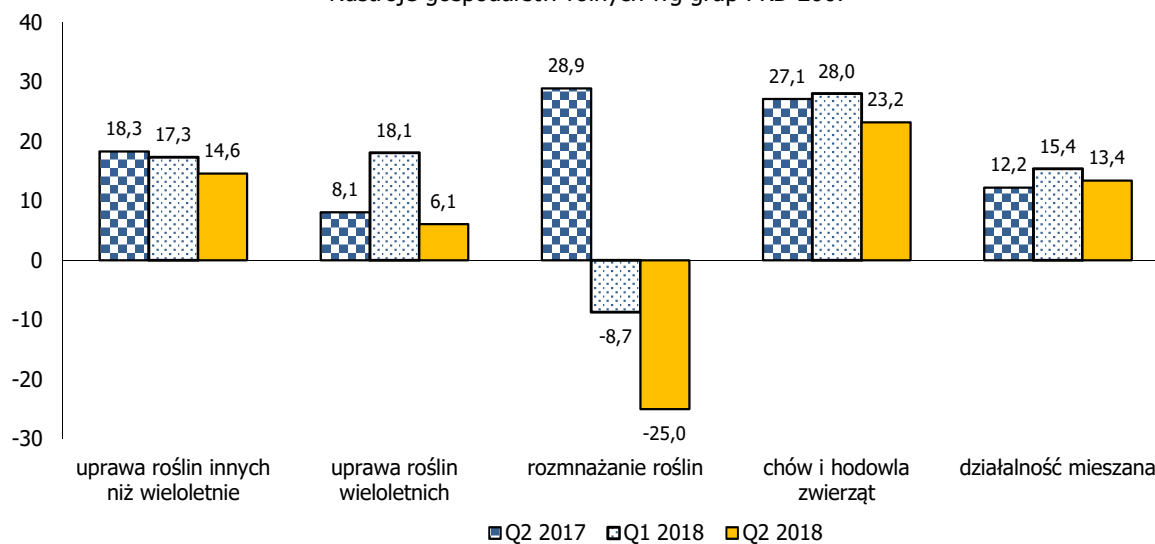




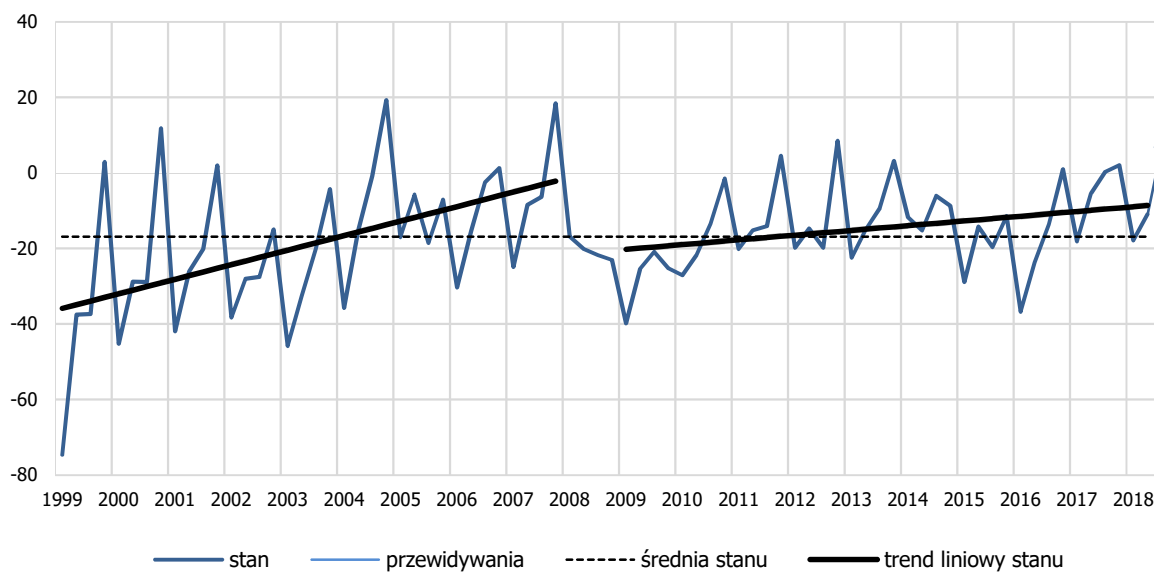
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



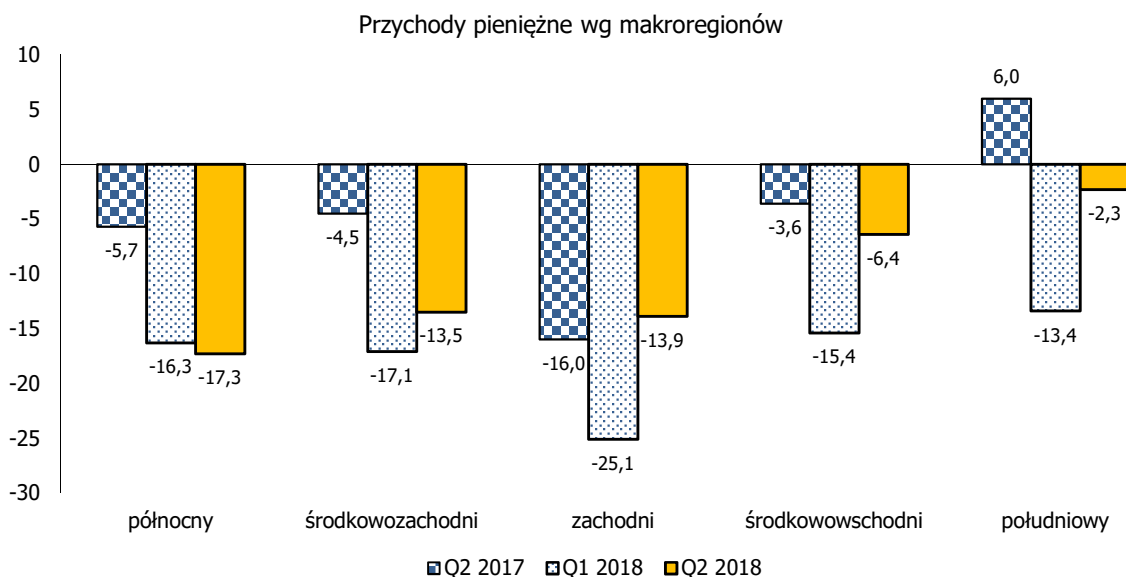
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

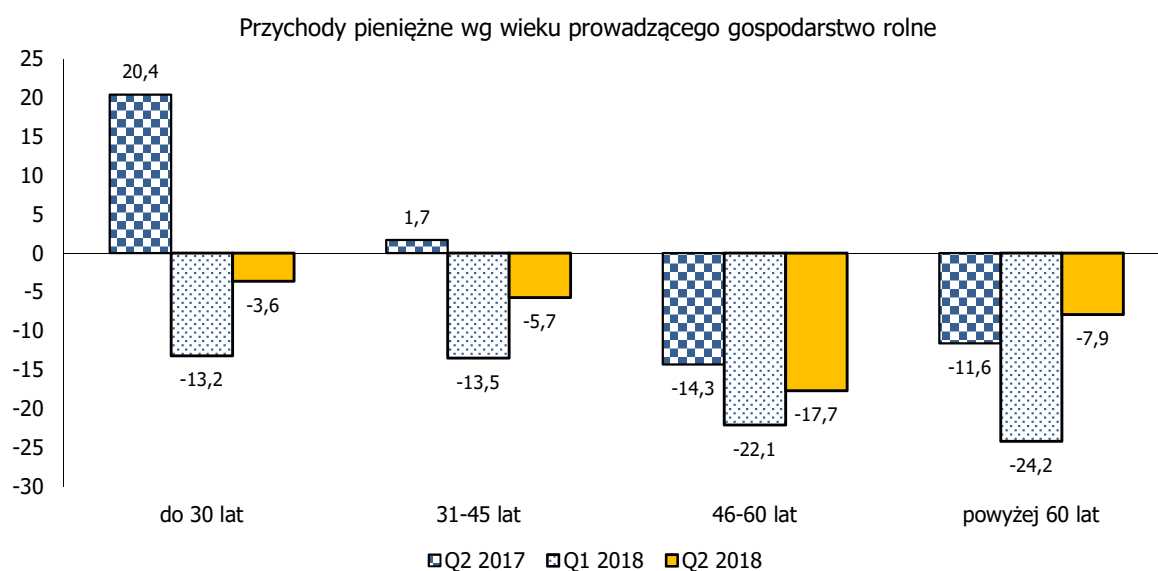
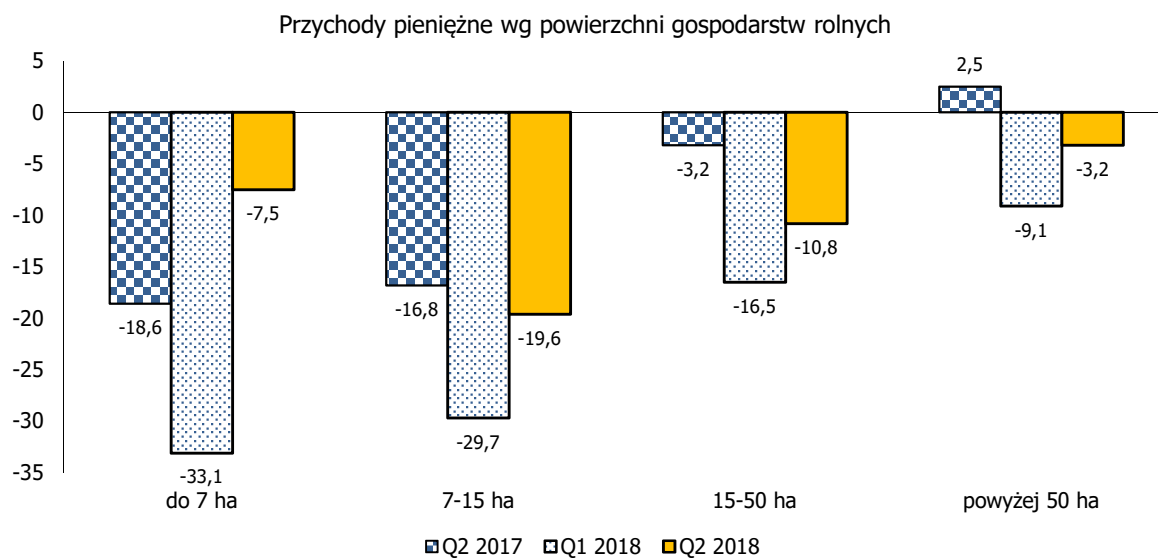


### 3. Przychody pieniężne

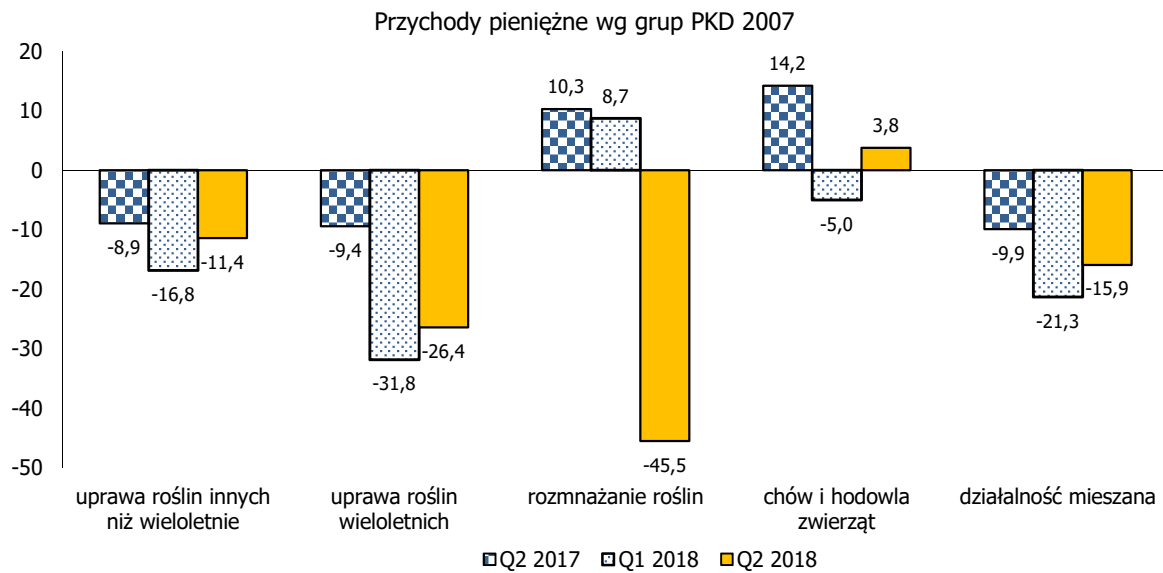
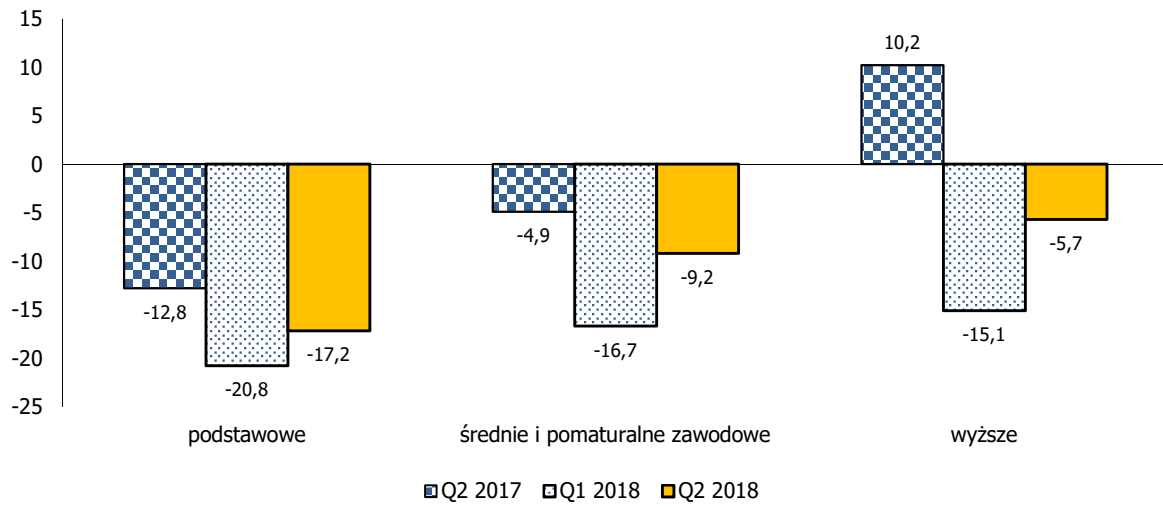


	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	przewidywania
1. wzrosły	21,0	23,7	28,6	32,5	21,2	21,4	32,0
2. nie zmieniły się	39,8	47,1	43,1	37,2	39,8	46,1	42,7
3. zmalały	39,1	29,1	28,3	30,4	39,0	32,4	25,2
brak	9,6	7,6	8,4	5,3	8,5	10,1	5,8
saldo (1.-3.)	-18,1	-5,4	0,3	2,1	-17,8	-11,0	6,8

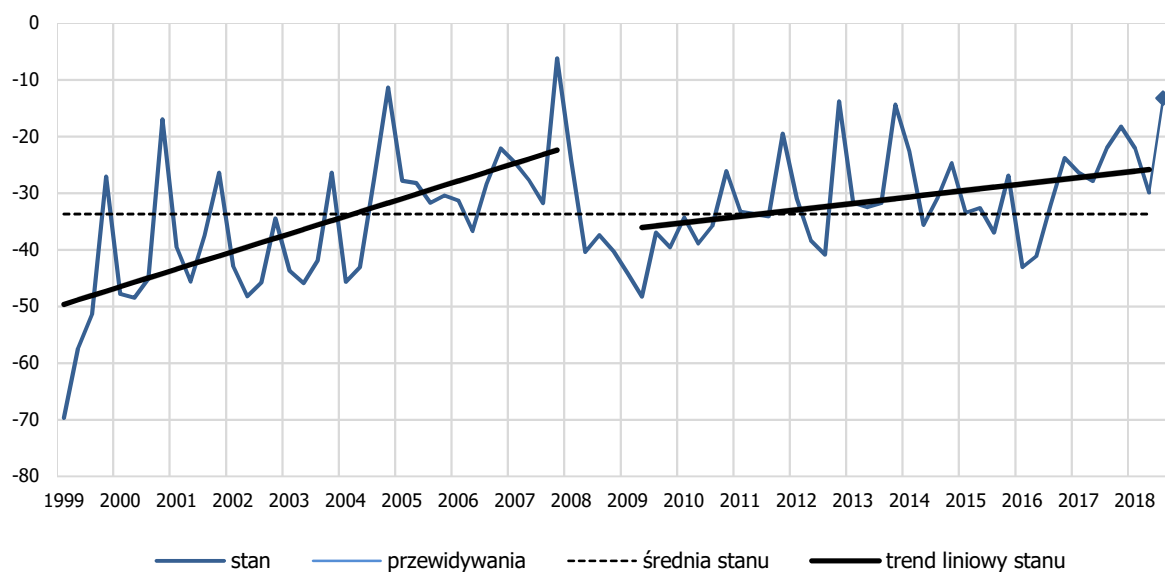




## Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

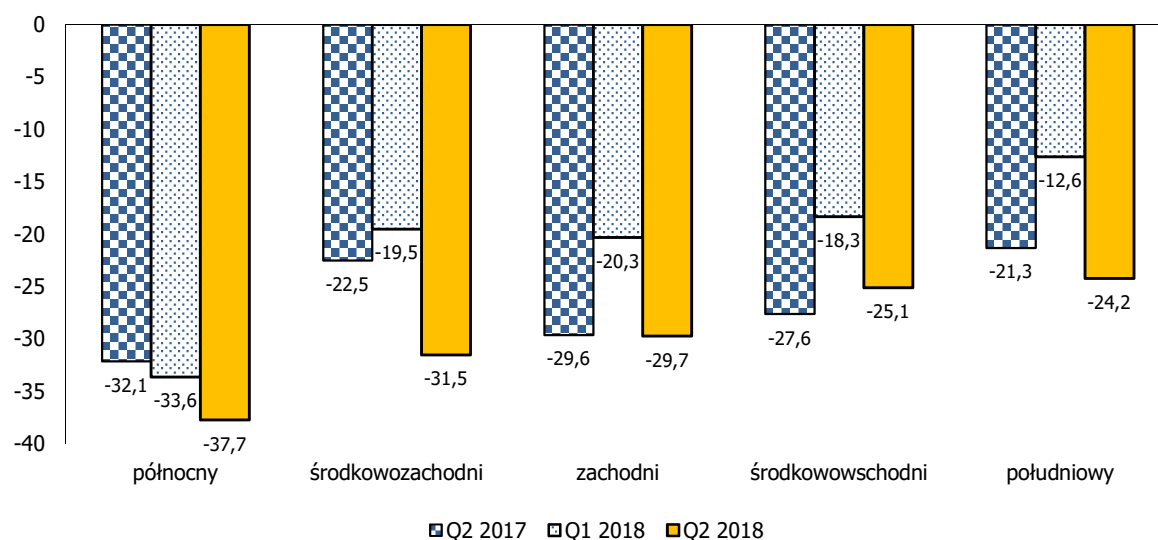


#### 4. Oszczędności

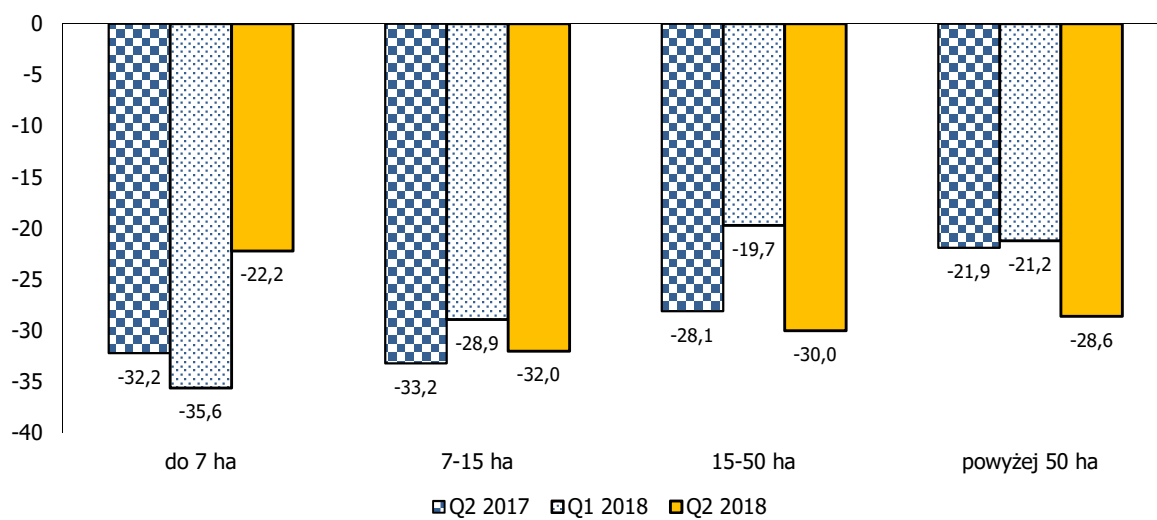


	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	przewidywania
1. wzrosły	14,2	12,5	14,3	19,3	14,1	10,6	20,7
2. nie zmieniły się	45,2	47,2	49,4	43,1	49,7	48,9	45,3
3. zmalały	40,6	40,4	36,3	37,6	36,2	40,5	34,0
4. brak	16,4	16,7	17,4	15,4	15,1	17,9	16,5
saldo (1.-3.)	-26,4	-27,9	-22,0	-18,3	-22,1	-29,9	-13,3

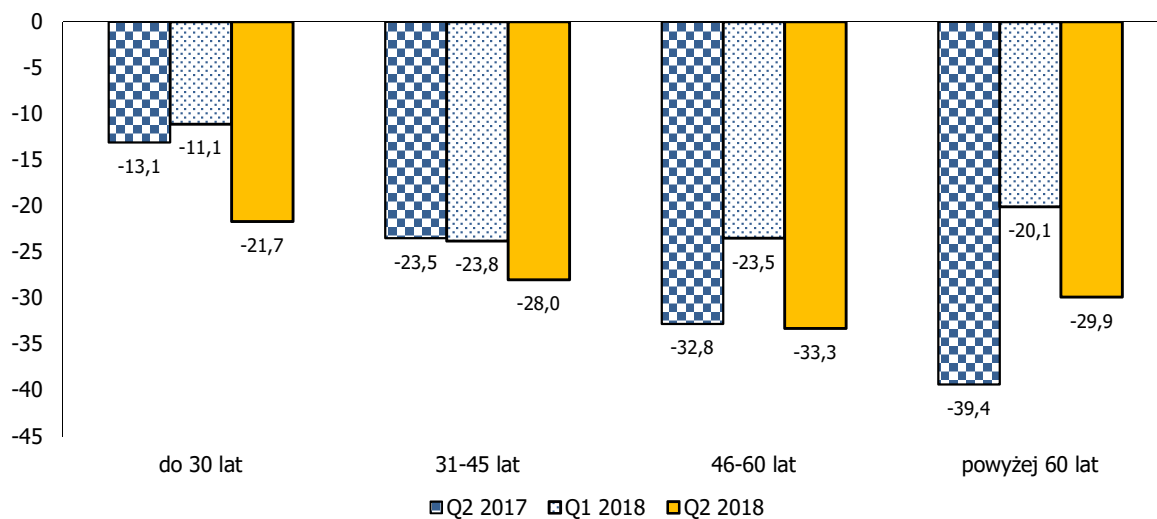
Oszczędności wg makroregionów



Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

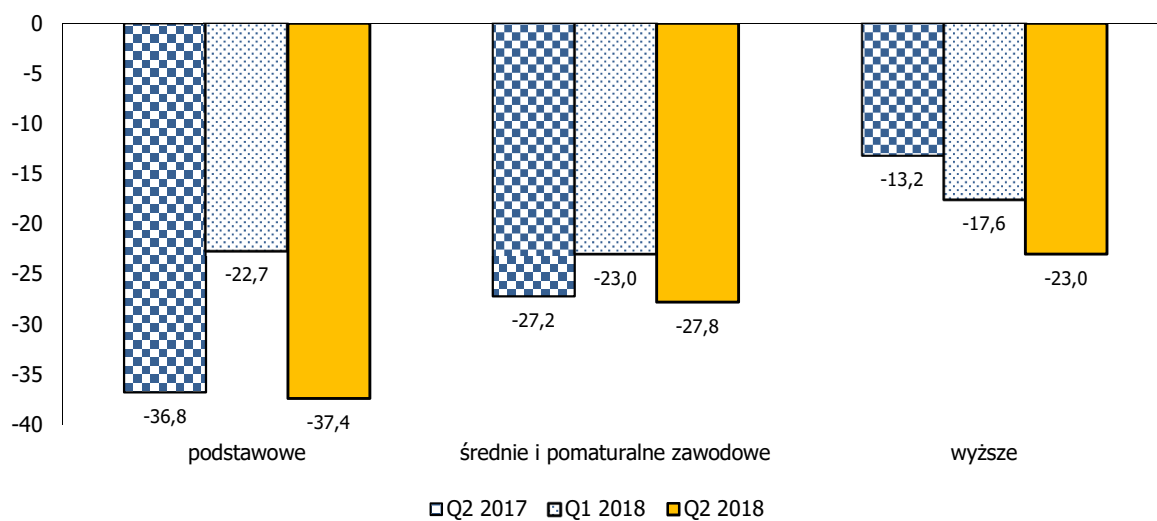


Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

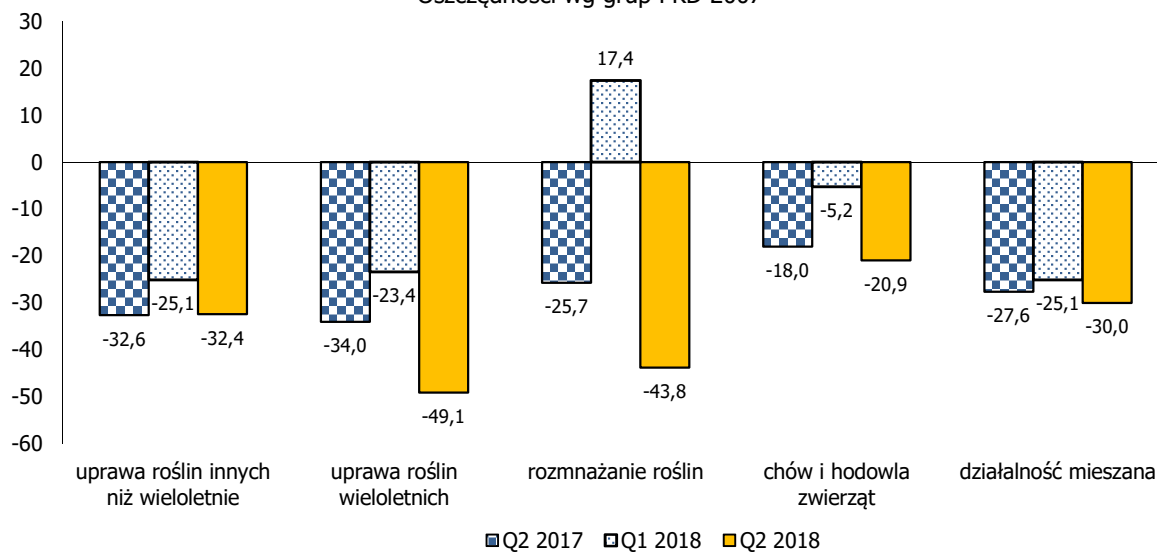




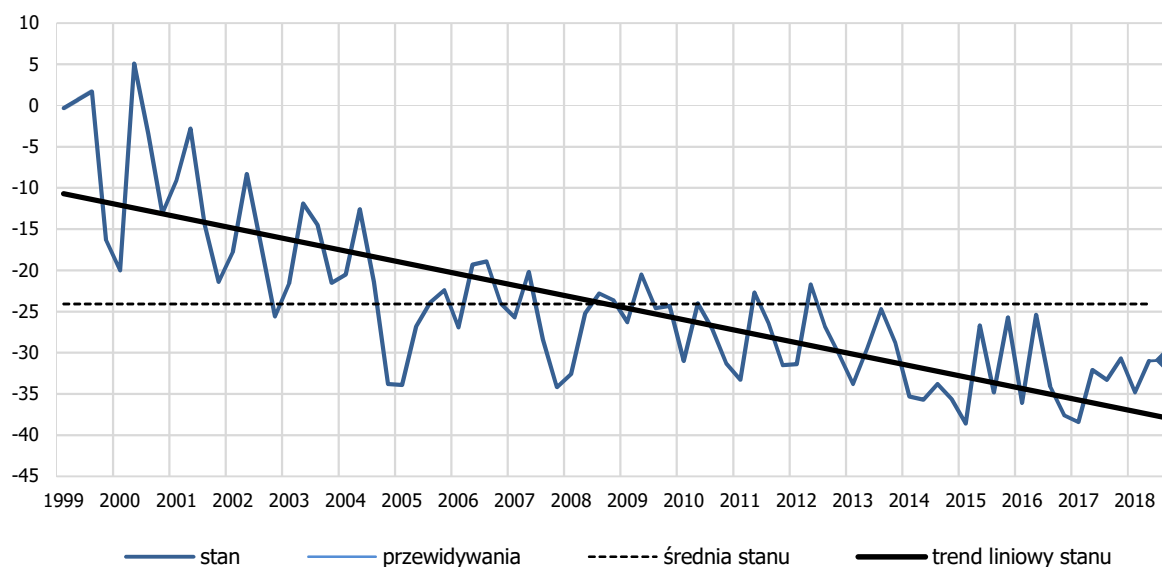
## Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



## Oszczędności wg grup PKD 2007

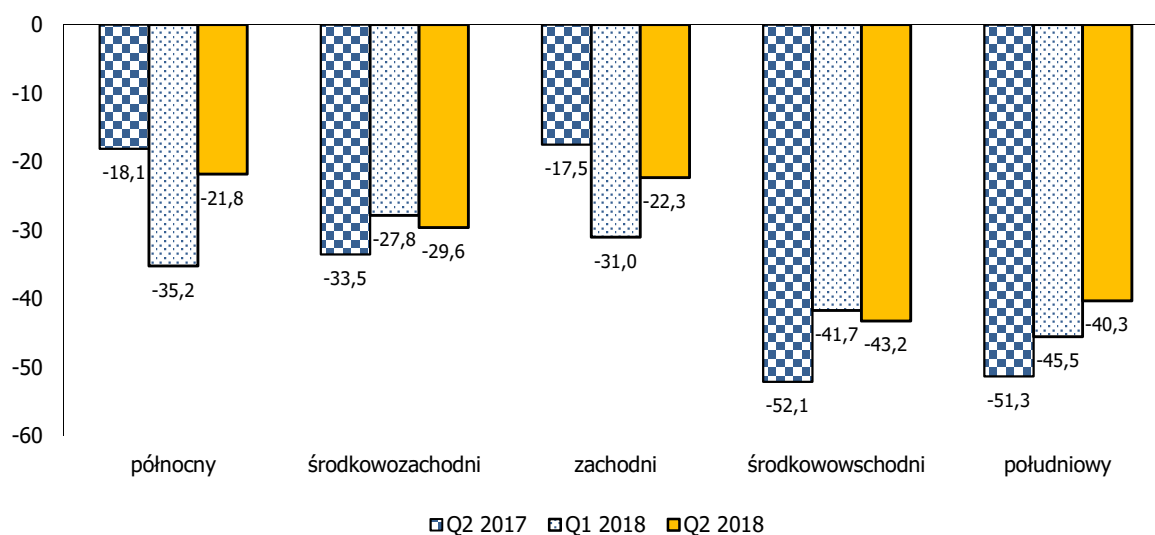


## 5. Zadłużenie

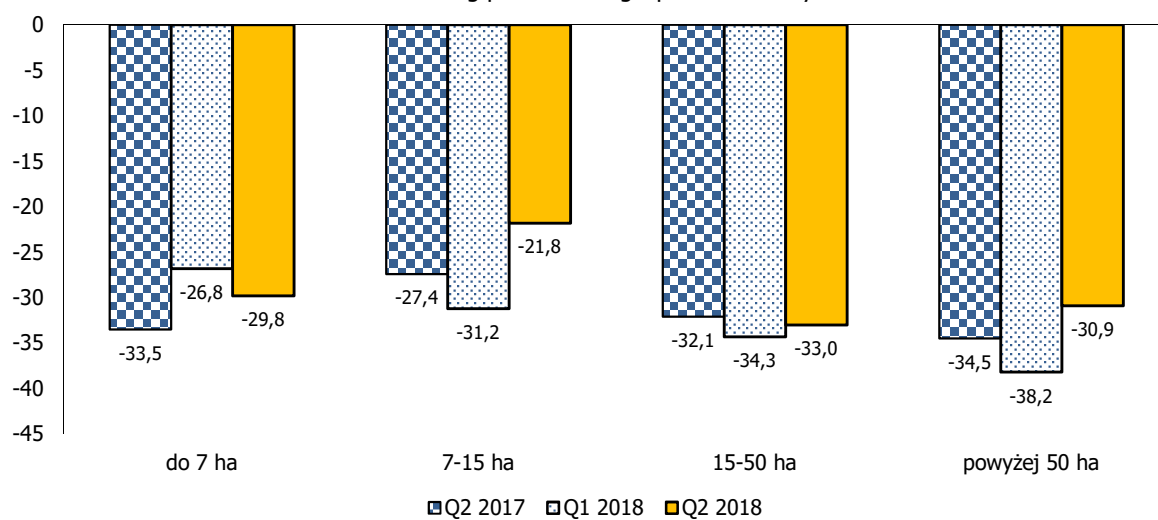


	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	przewidywania
1. wzrosło	10,7	12,9	11,4	16,4	13,1	13,6	15,1
2. nie zmieniło się	40,2	42,1	43,9	36,5	39,0	41,9	38,9
3. zmalało	49,1	45,0	44,7	47,1	47,9	44,6	46,0
4. brak	36,8	37,1	34,6	33,1	36,0	38,8	37,9
saldo (1.-3.)	-38,4	-32,1	-33,3	-30,7	-34,8	-31,0	-30,9

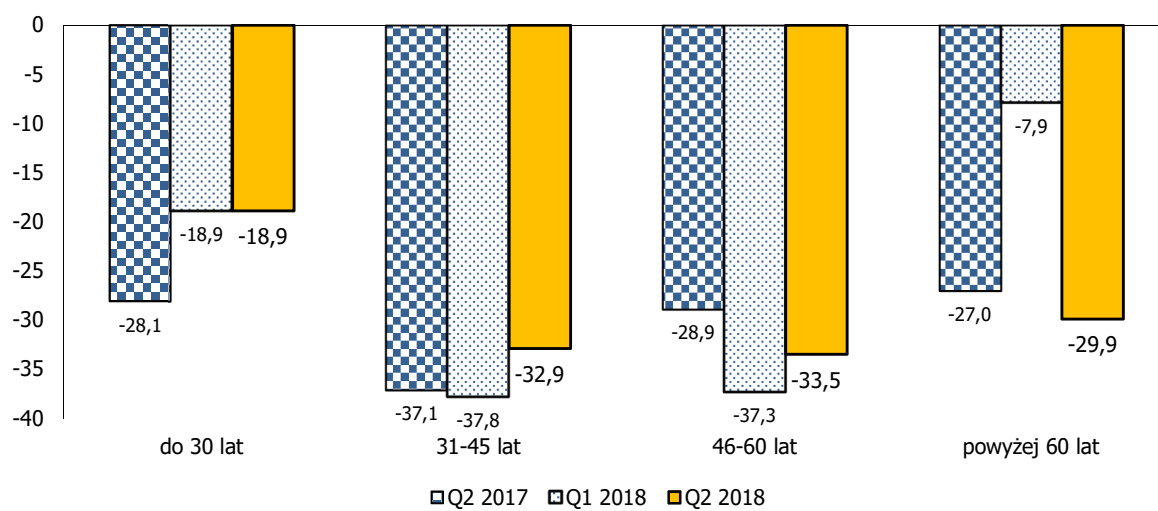
Zadłużenie wg makroregionów



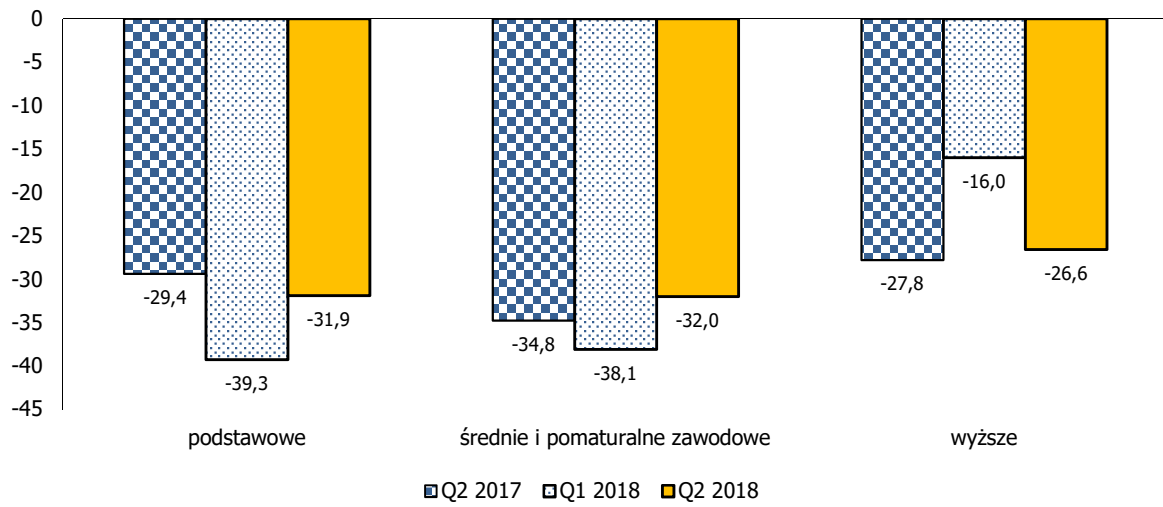
## Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych



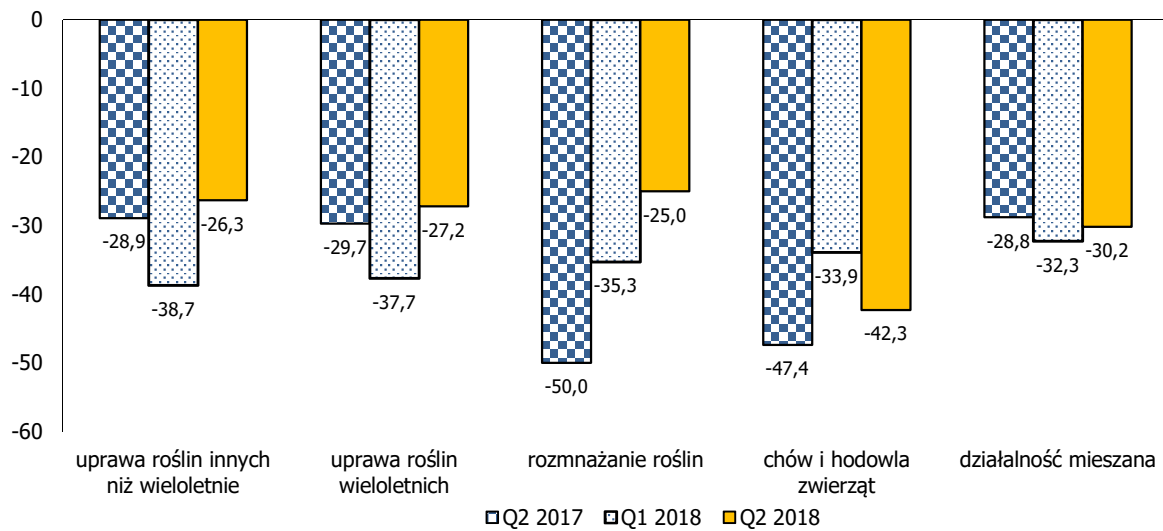
## Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



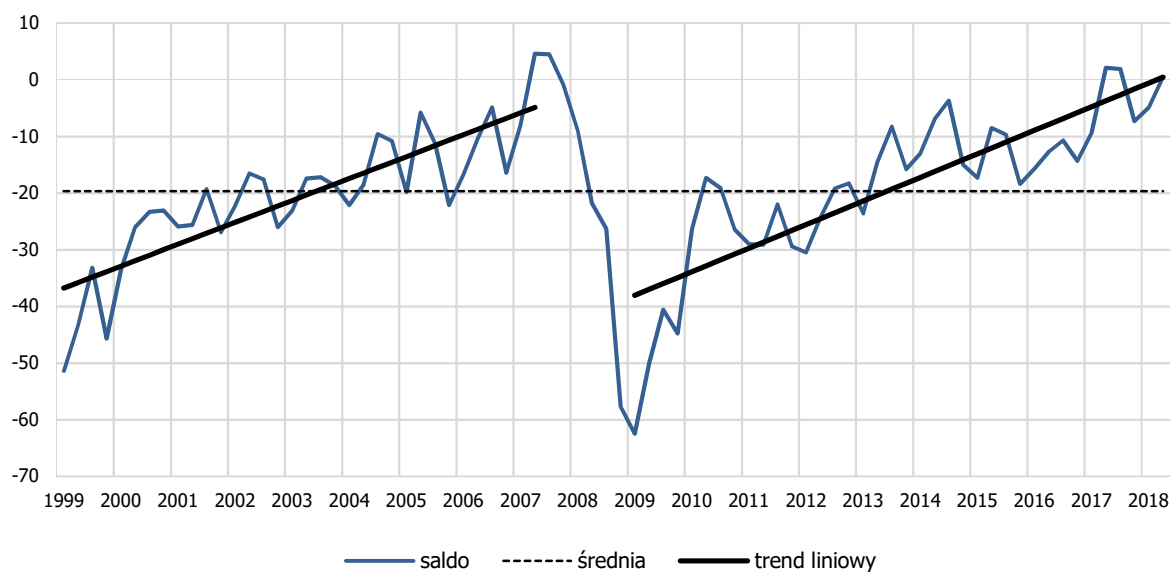
## Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



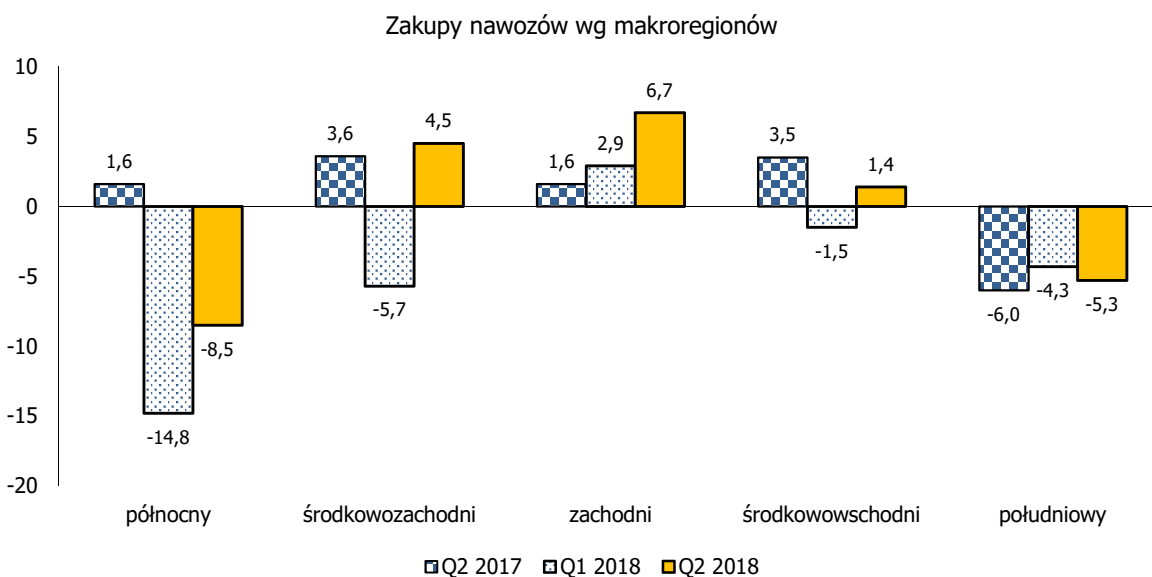
## Zadłużenie wg grup PKD 2007



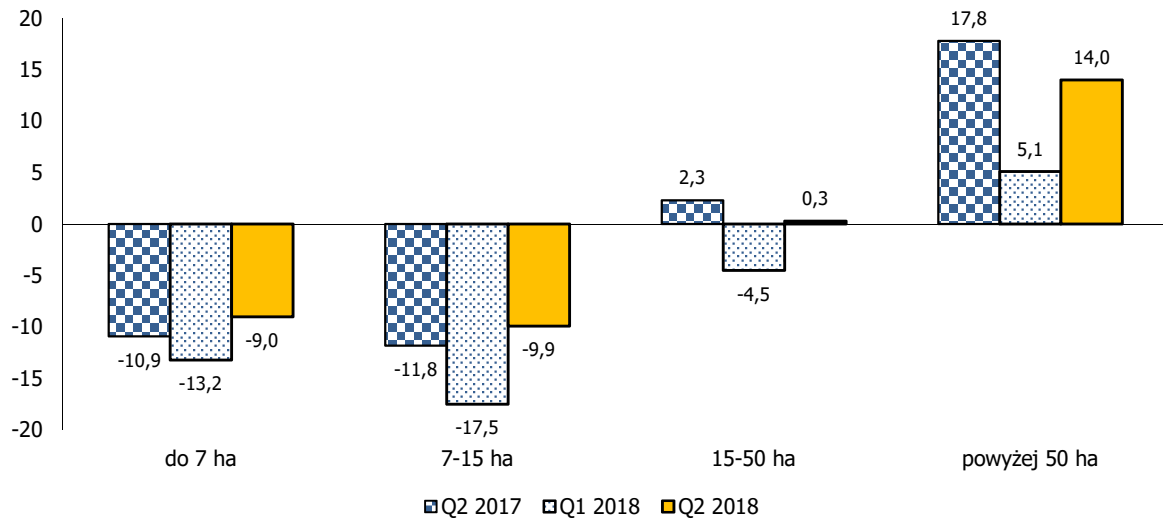
## 6. Zakupy nawozów mineralnych



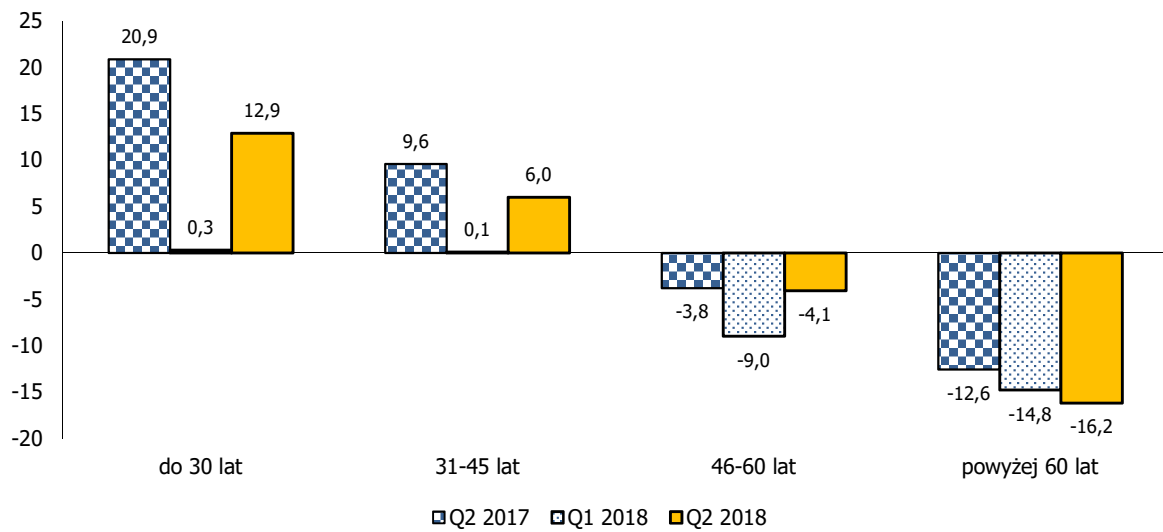
	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
1. wzrosły	13,8	18,8	20,0	15,9	16,7	17,9
2. nie zmieniły się	62,9	64,5	61,8	60,9	61,7	64,6
3. zmalały	23,2	16,7	18,1	23,2	21,6	17,5
4. nie dokonano	8,5	4,3	3,4	7,5	7,8	5,2
saldo (1.-3.)	-9,4	2,1	1,9	-7,3	-4,9	0,4

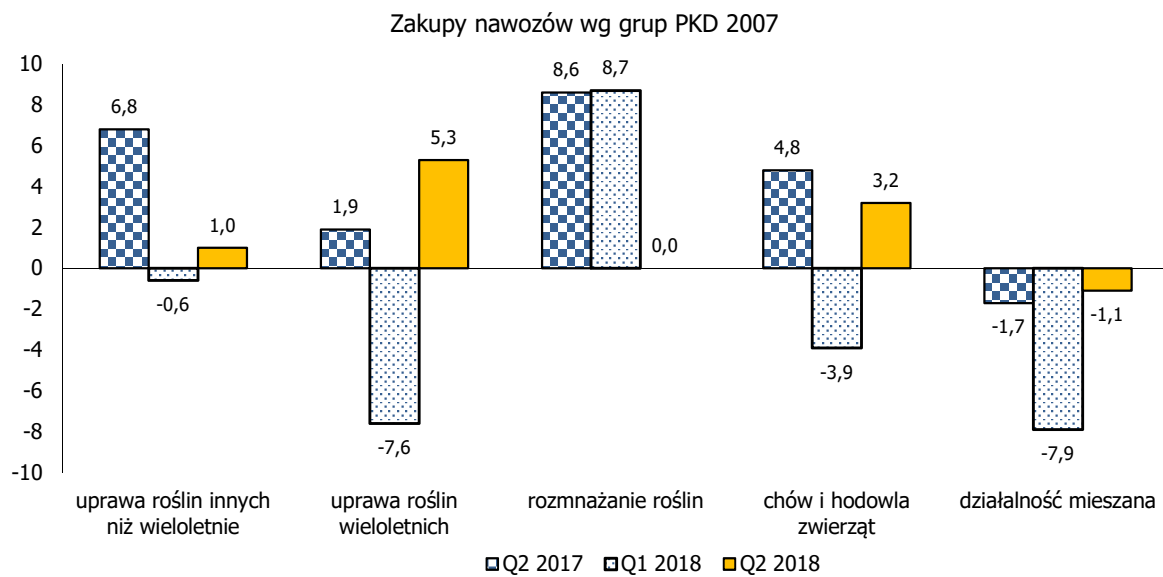
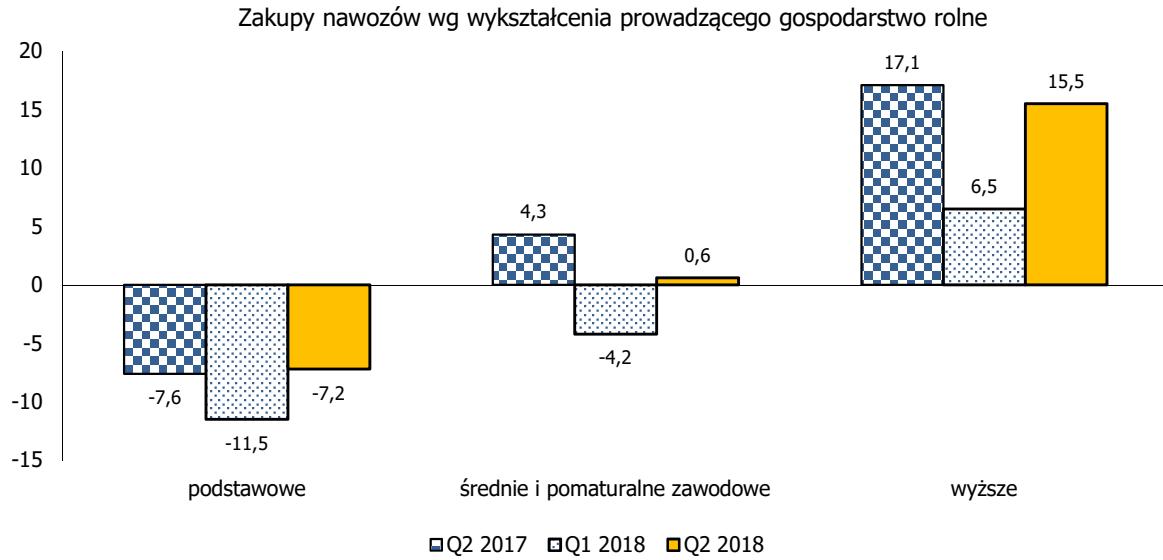


Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

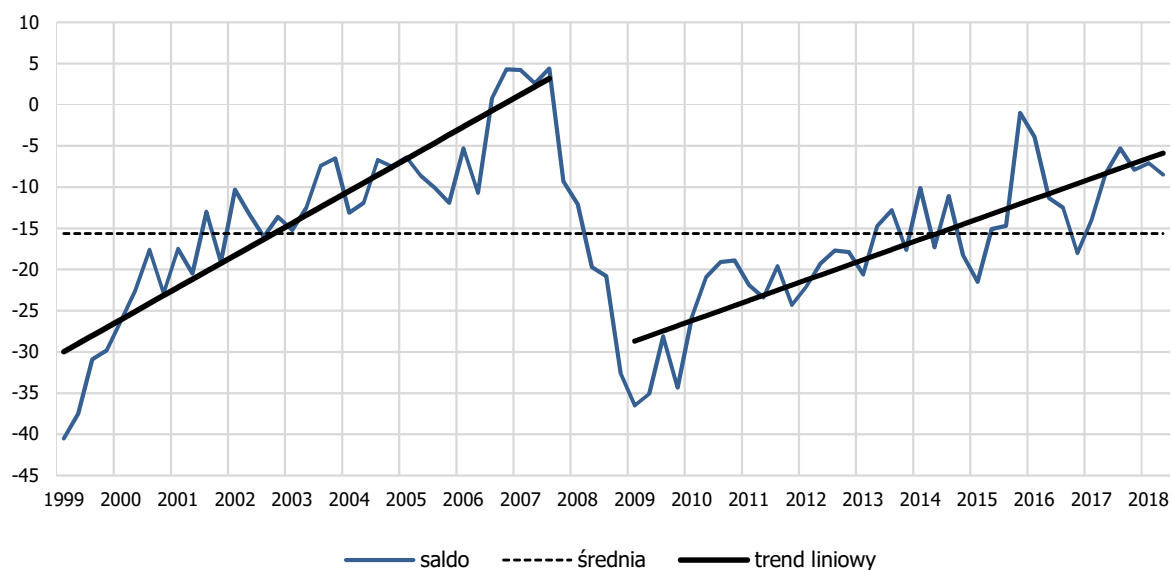


Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

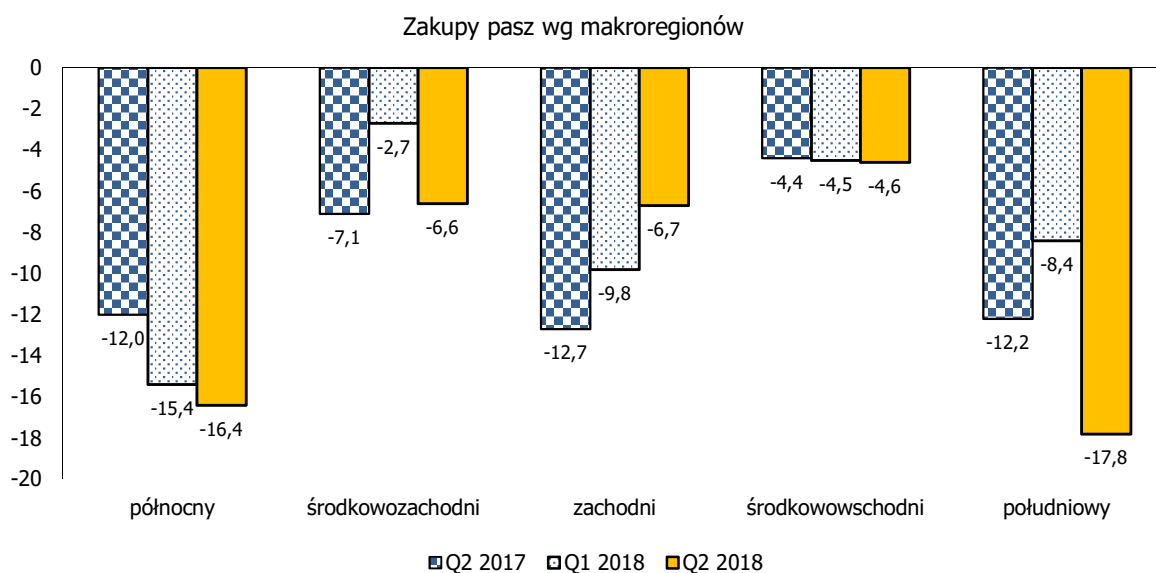




## 7. Zakupy pasz treściwych

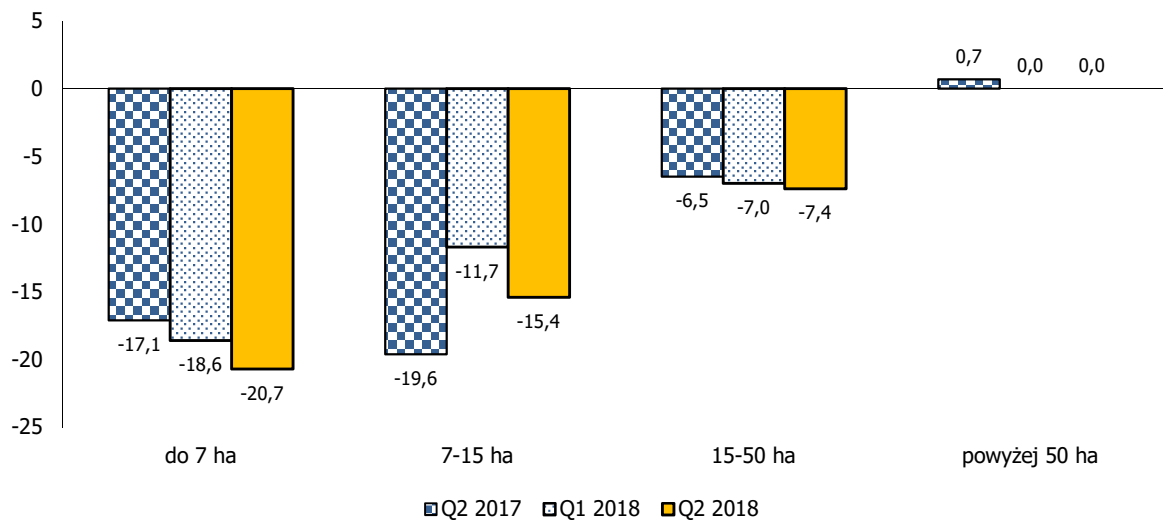


	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
1. wzrosły	10,3	13,8	16,4	14,6	13,0	13,2
2. nie zmieniły się	65,5	64,1	61,9	62,9	67,0	65,2
3. zmalały	24,3	22,1	21,7	22,5	20,1	21,7
4. nie dokonano	37,8	35,0	35,3	36,4	37,0	35,2
saldo (1.-3.)	-14,0	-8,3	-5,3	-7,9	-7,1	-8,5

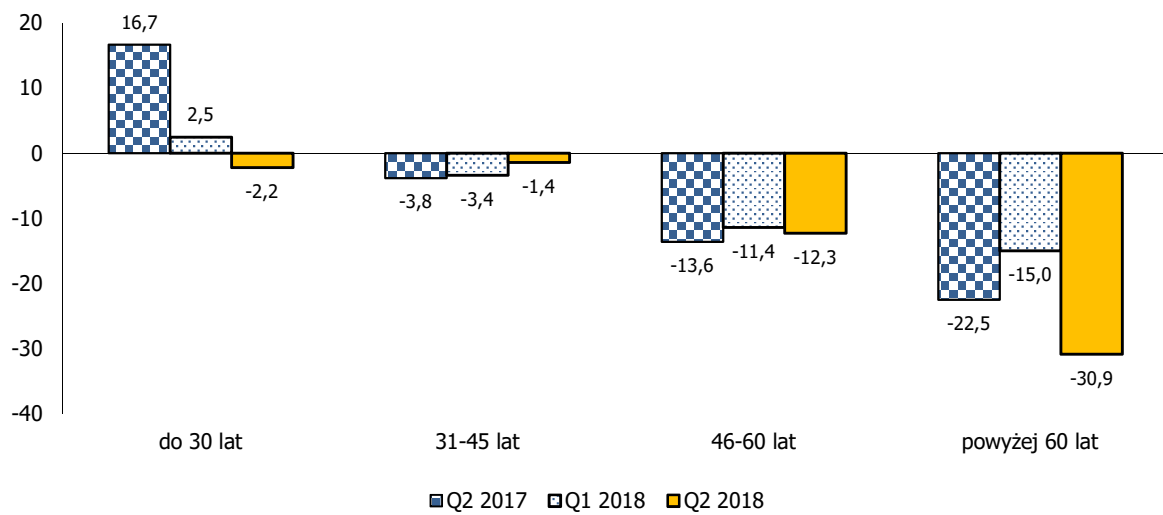




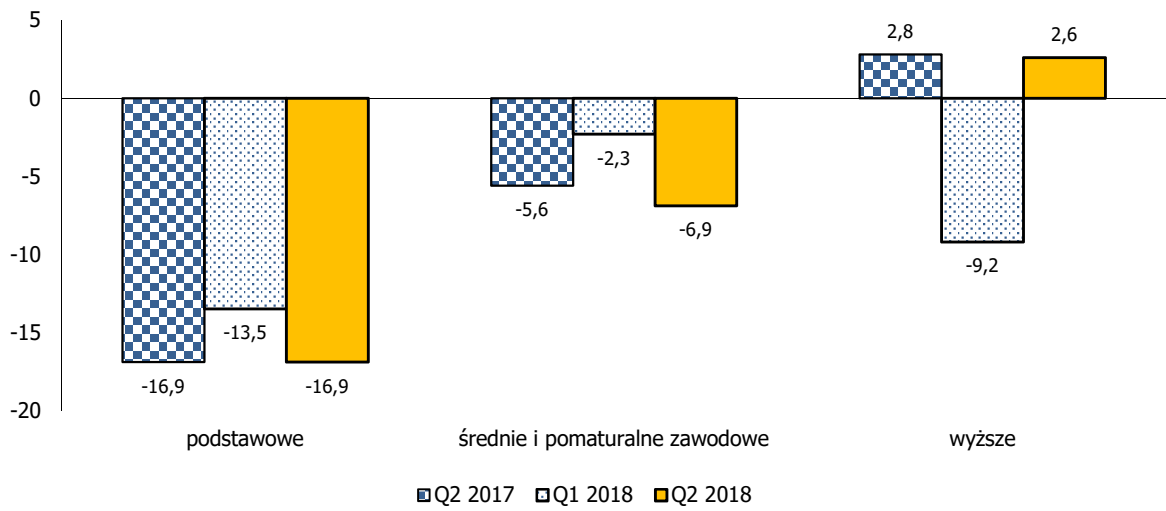
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych



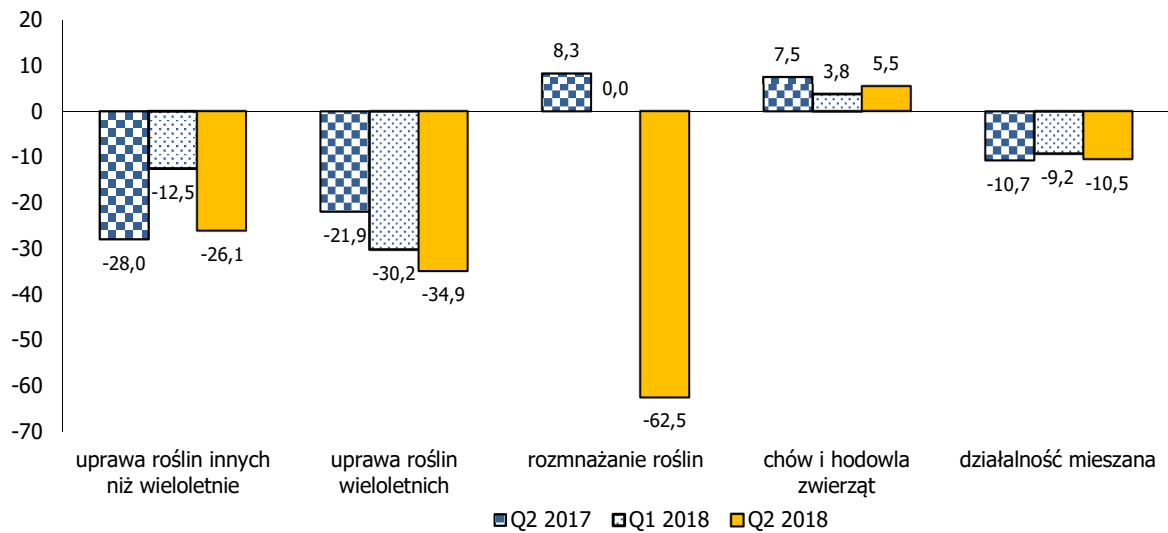
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



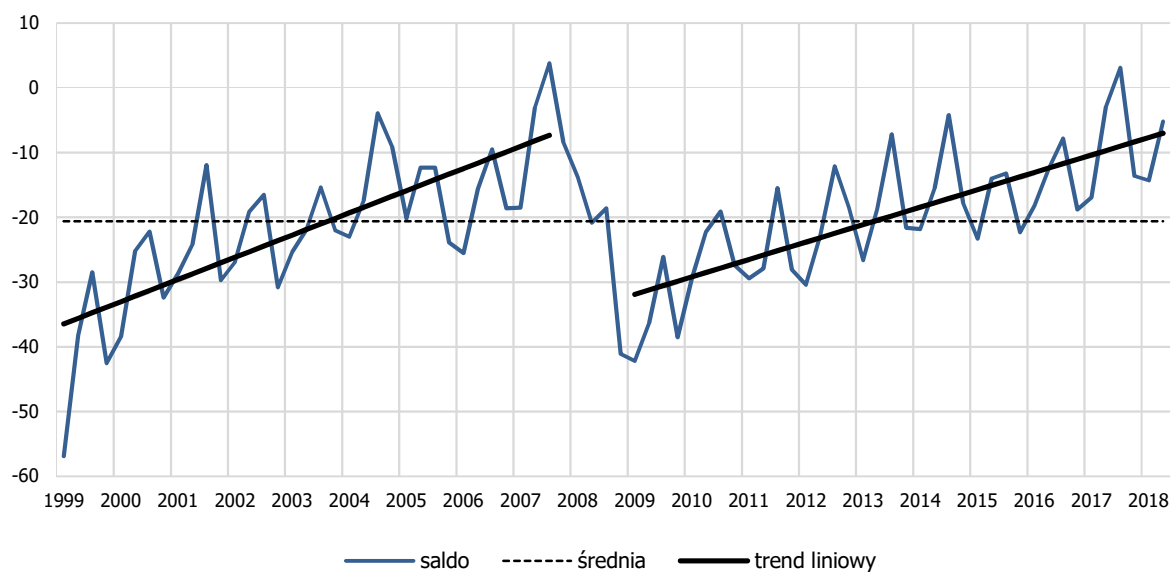
## Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



## Zakupy pasz wg grup PKD 2007

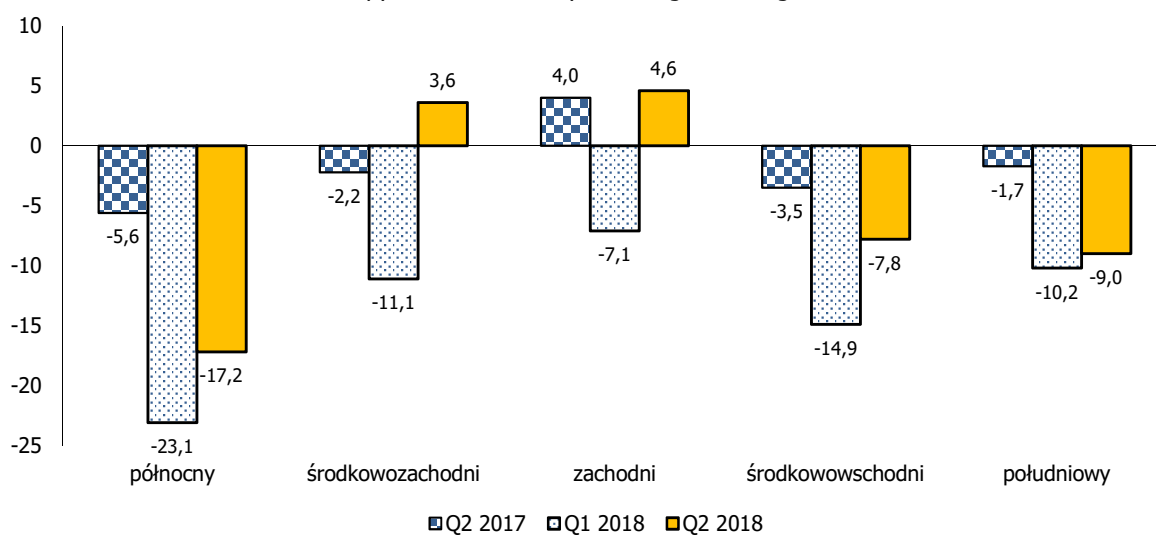


## 8. Zakupy środków ochrony roślin

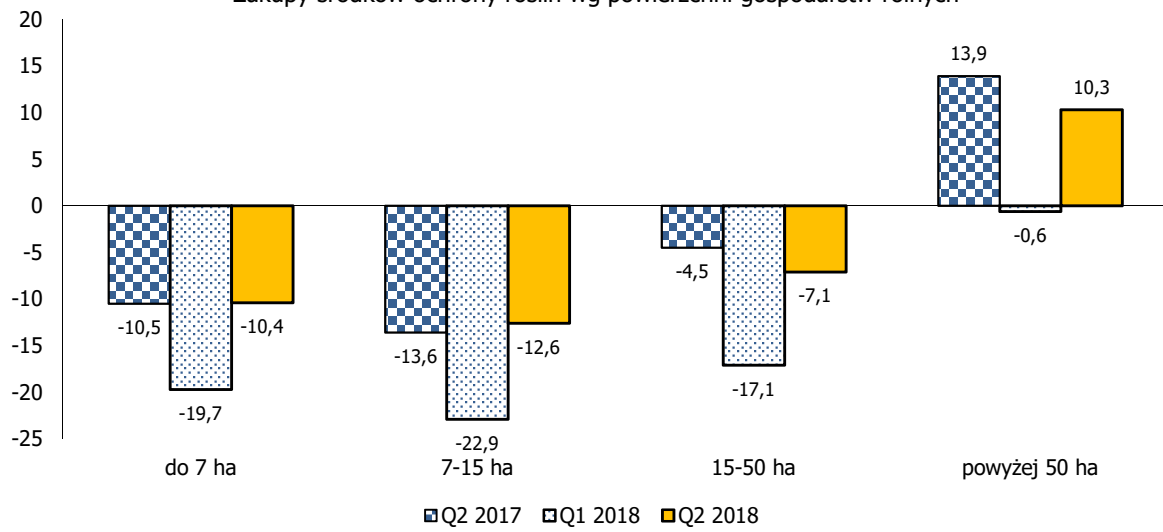


	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
1. wzrosły	10,2	15,8	20,8	13,4	13,4	14,4
2. nie zmieniły się	62,7	65,5	61,5	59,6	58,8	66,0
3. zmalały	27,1	18,7	17,7	27,0	27,7	19,6
4. nie dokonano	15,2	6,2	3,7	11,4	13,9	6,4
saldo (1.-3.)	-16,9	-2,9	3,1	-13,6	-14,3	-5,2

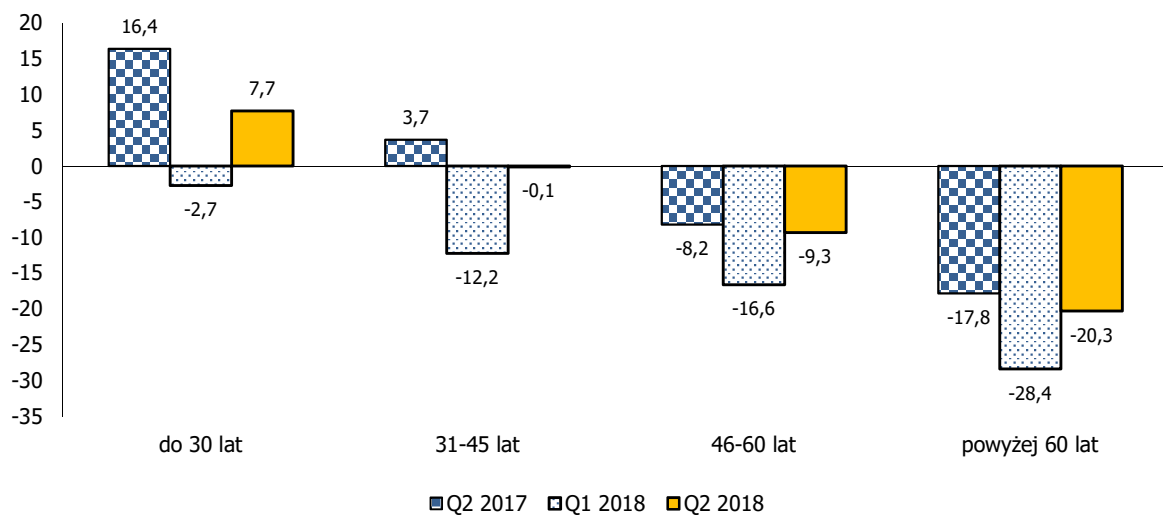
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów



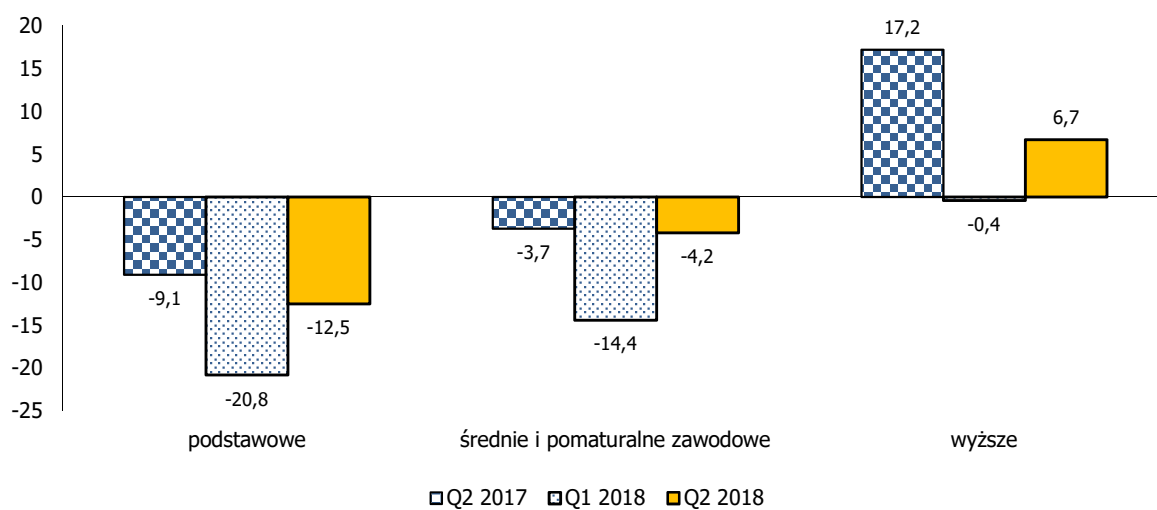
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych



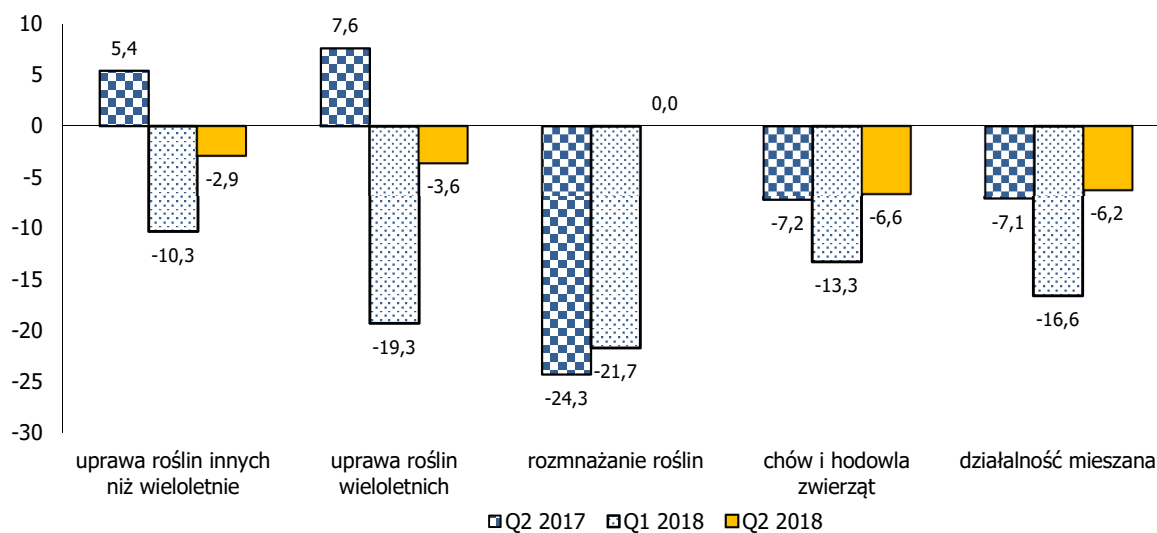
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



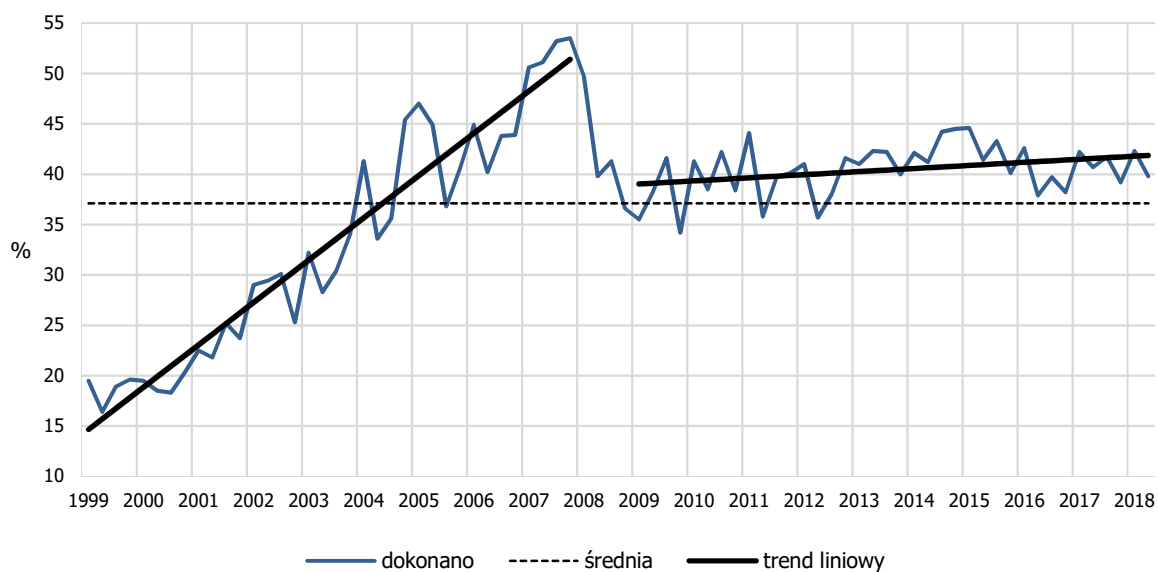
## Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



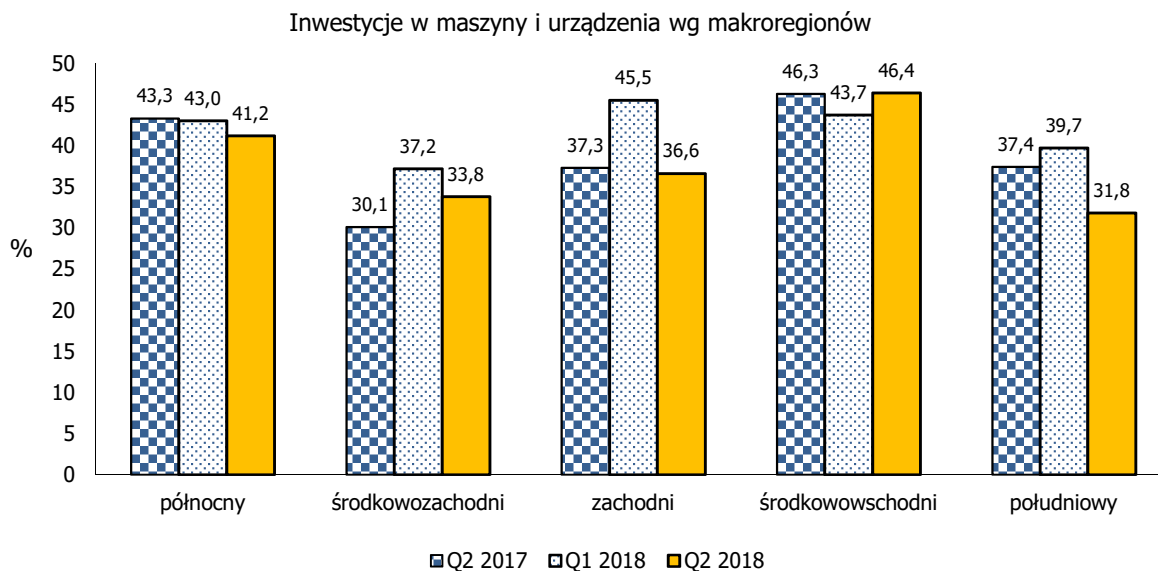
## Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

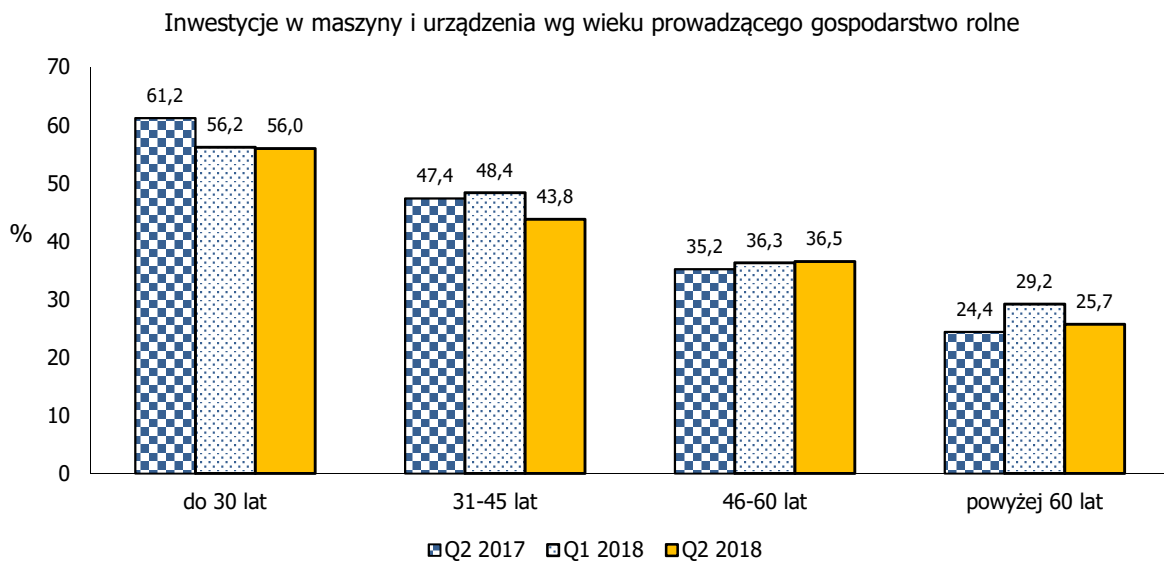
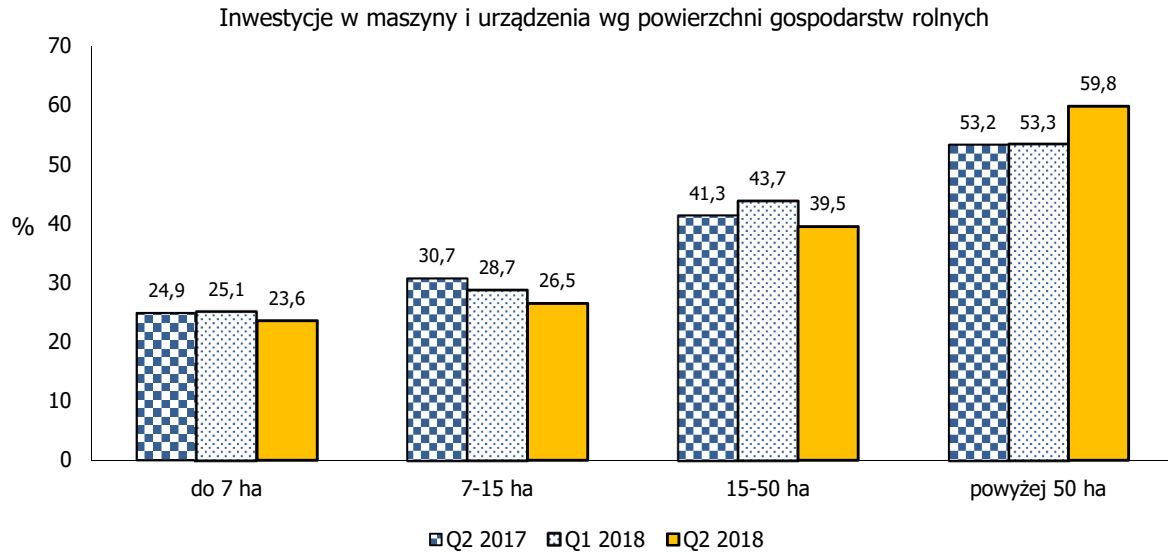


## 9. Inwestycje w maszyny i urządzenia

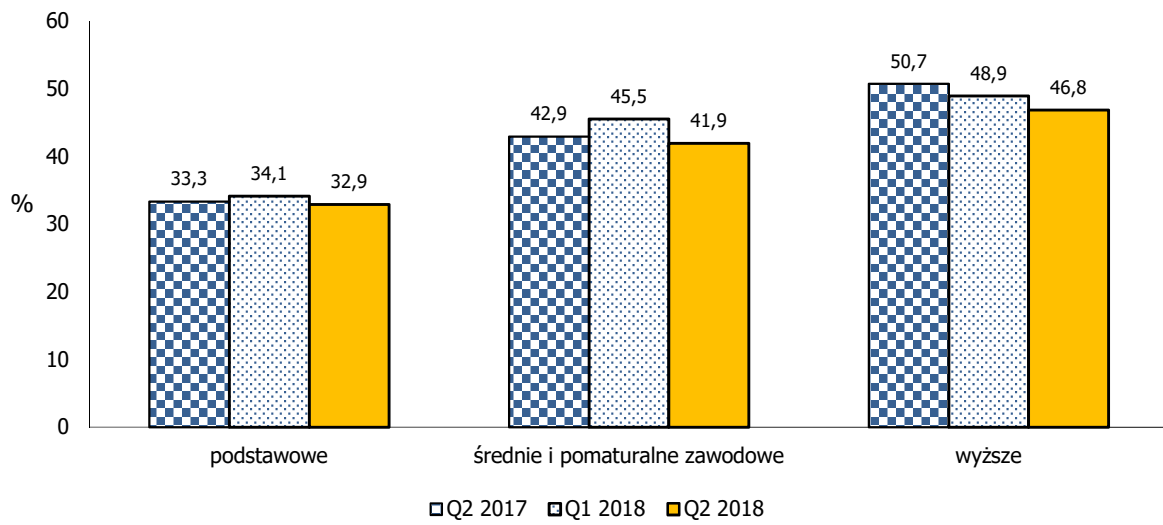


w %	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
dokonano	42,2	40,7	41,7	39,2	42,3	39,8
nie dokonano	57,8	59,3	58,3	60,8	57,7	60,2

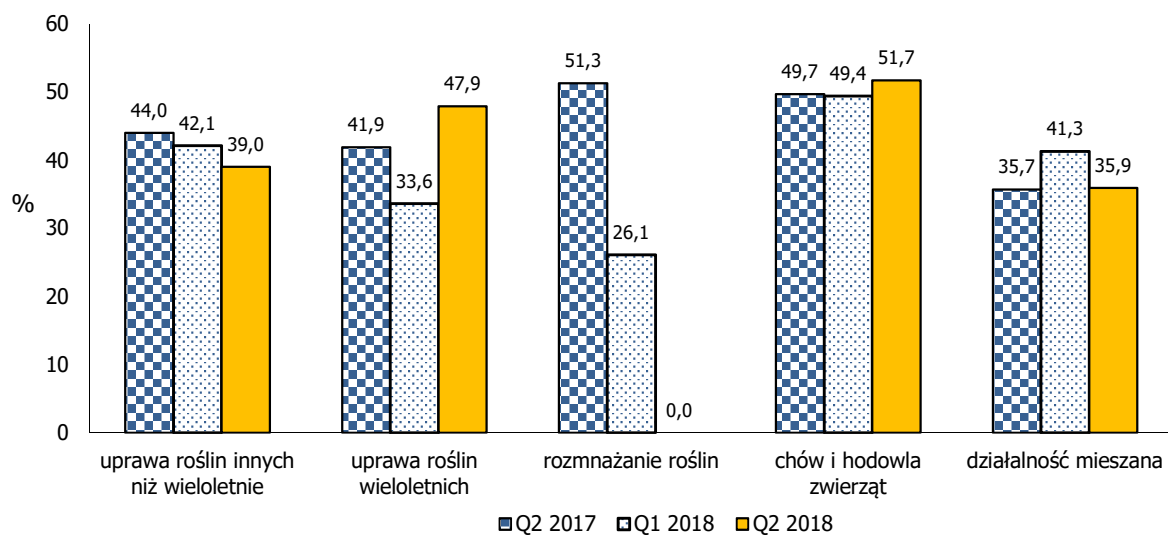




Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

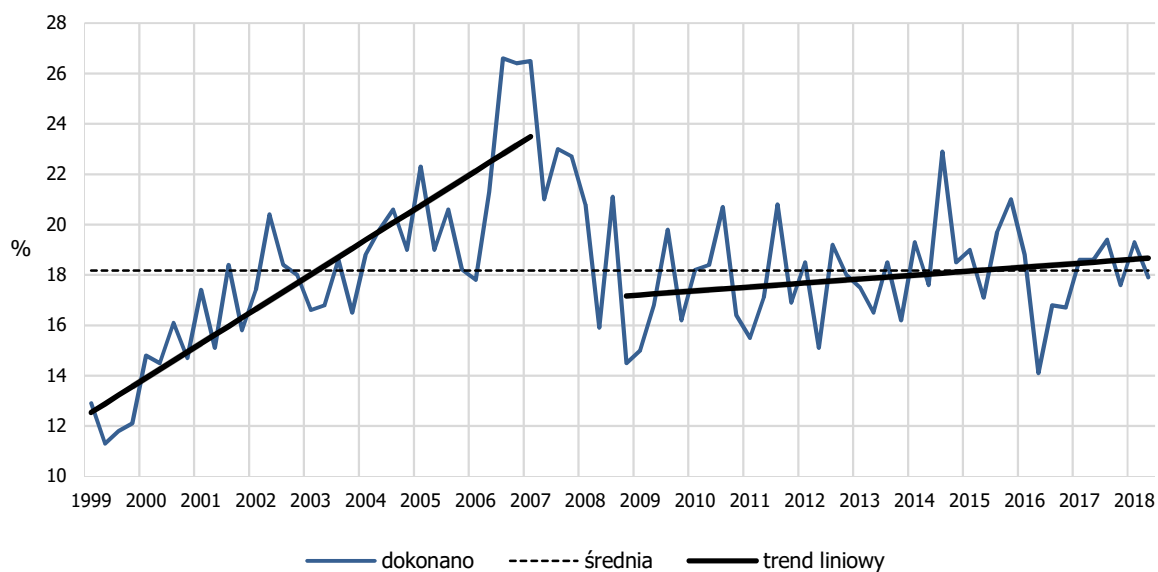


Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

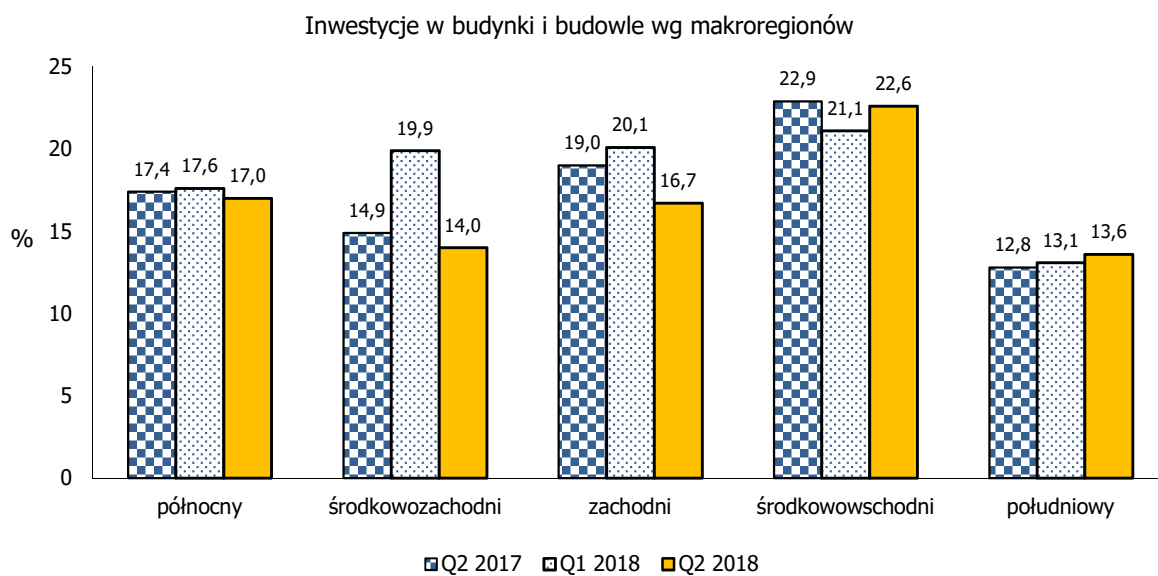




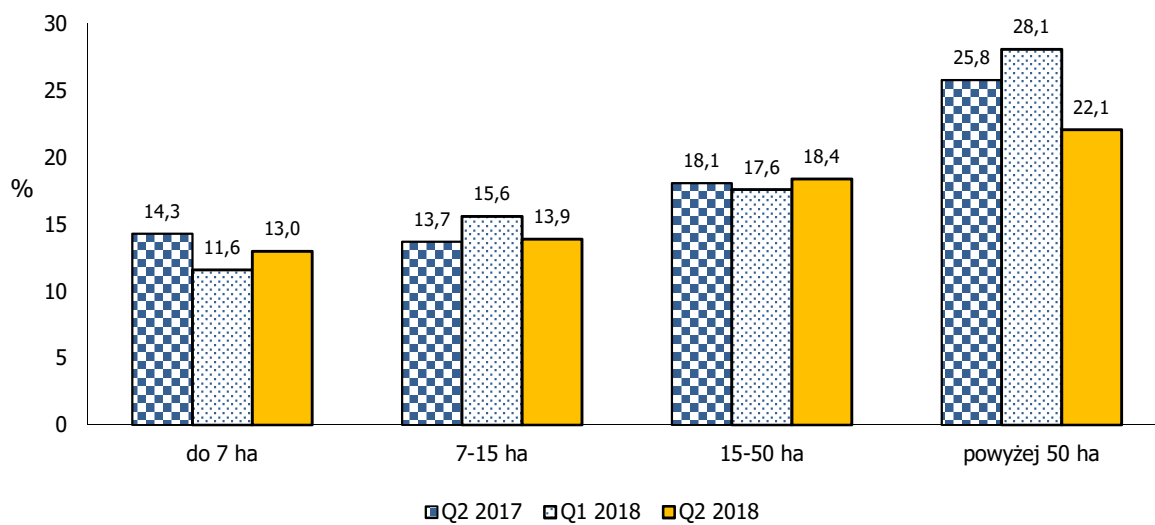
## 10. Inwestycje w budynki i budowlę



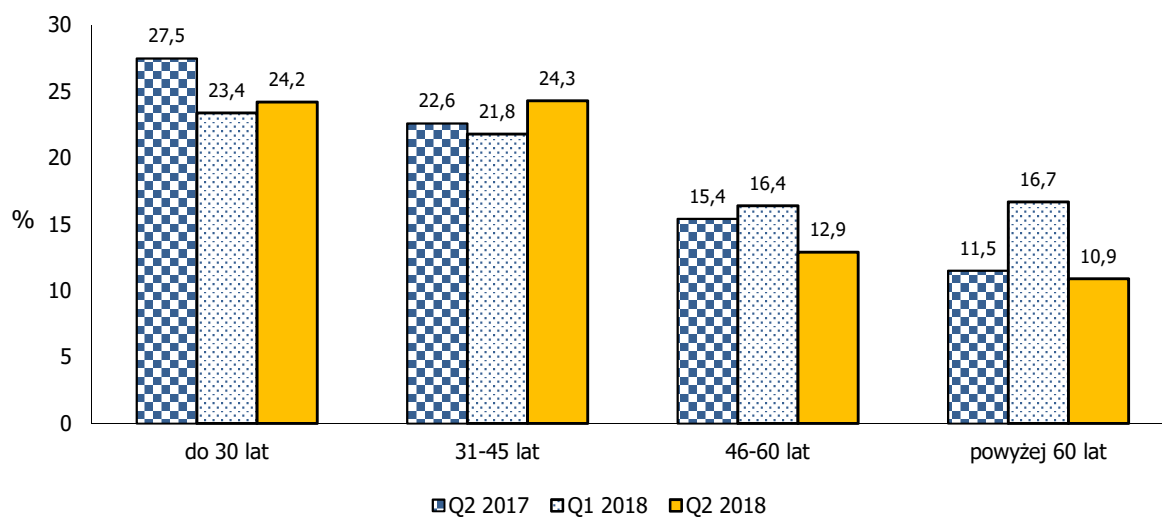
w %	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
dokonano	18,6	18,6	19,4	17,6	19,3	17,9
nie dokonano	81,4	81,4	80,6	82,4	80,7	82,1



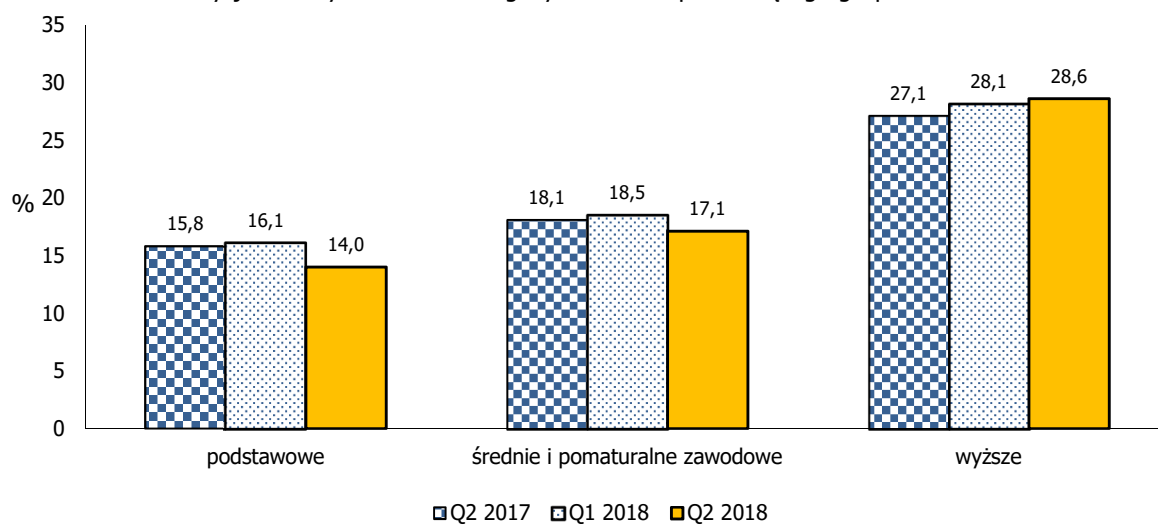
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych



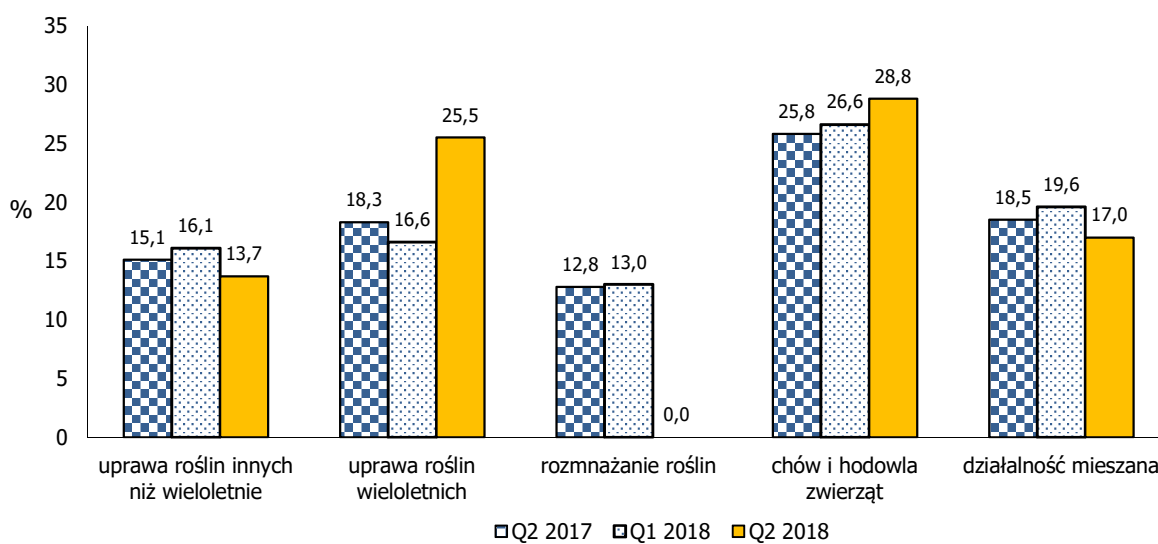
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



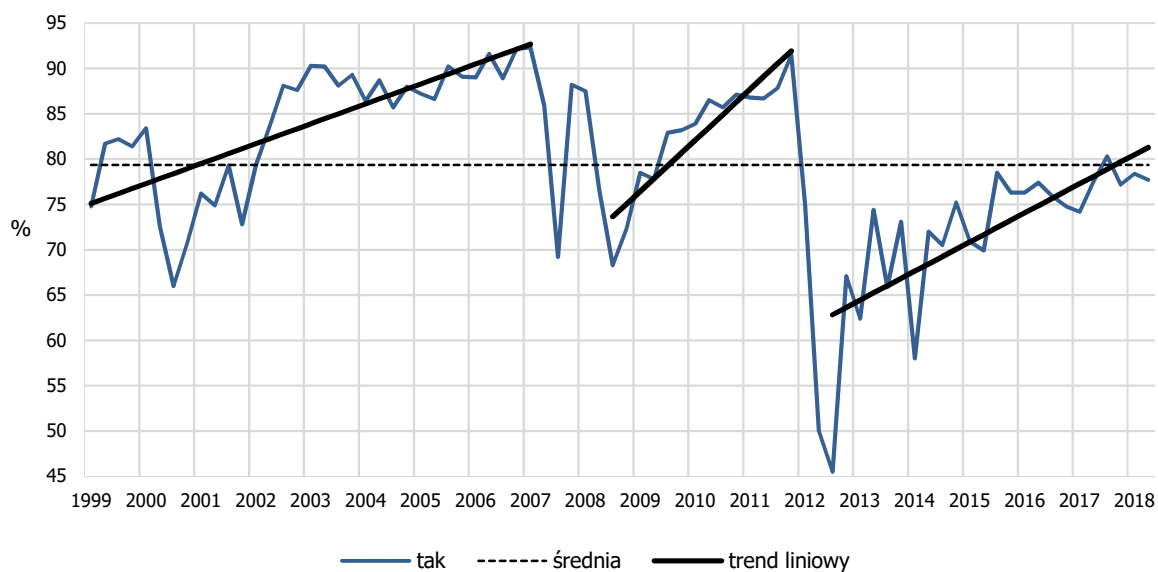
Inwestycje w budynki i budowle wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



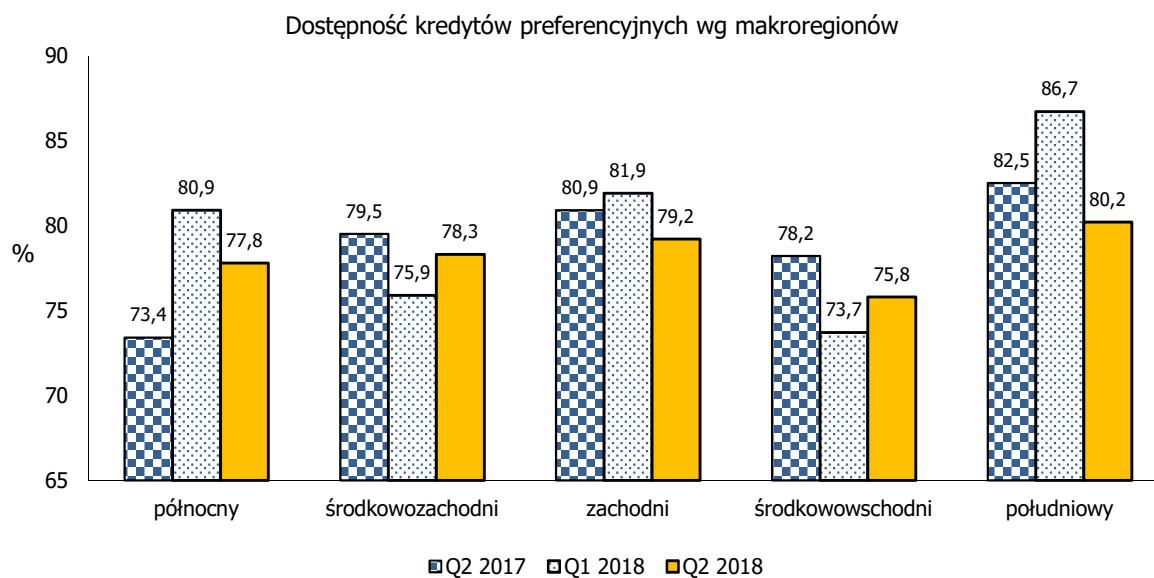
Inwestycje w budynki i budowle wg grup PKD 2007



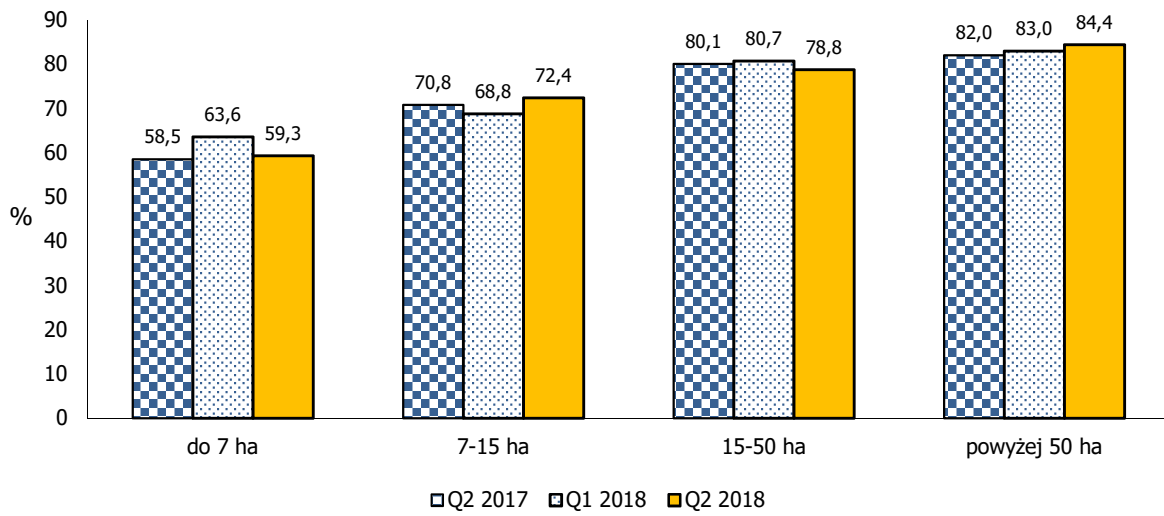
## 11. Dostępność kredytów preferencyjnych



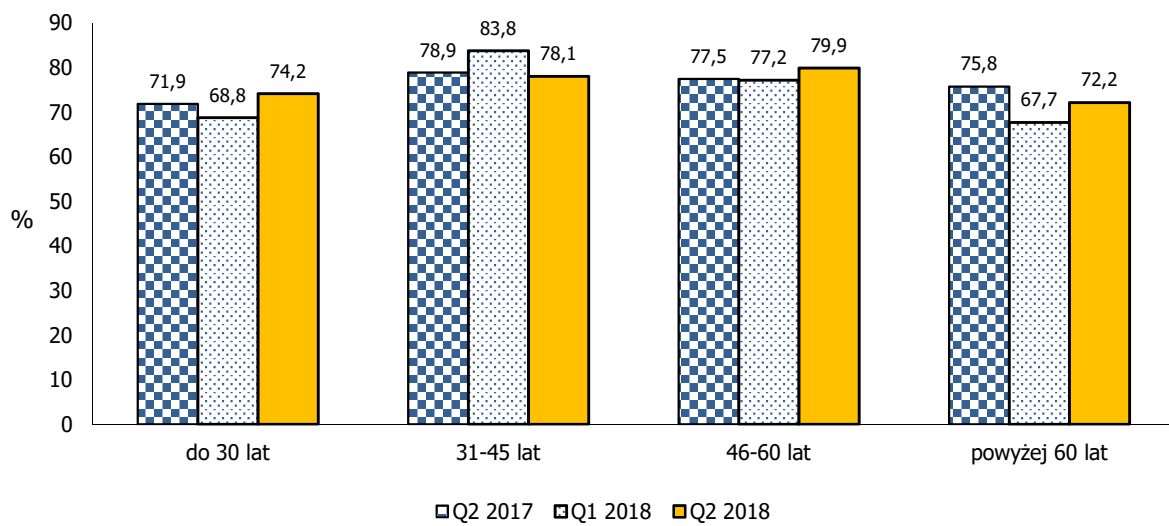
w %	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
tak	74,2	77,5	80,3	77,2	78,4	77,7
nie	25,8	22,5	19,7	22,8	21,6	22,3



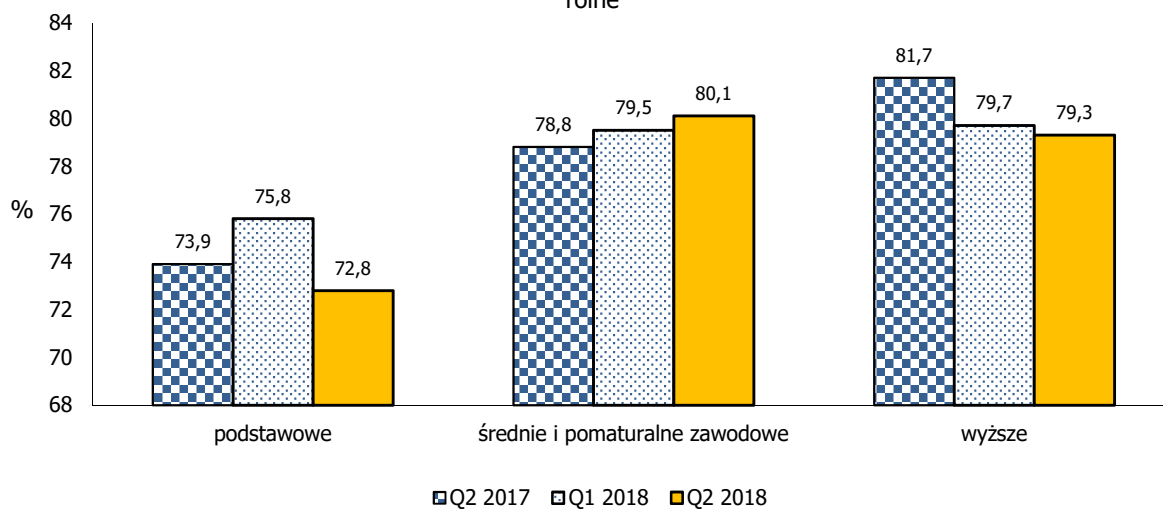
Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych



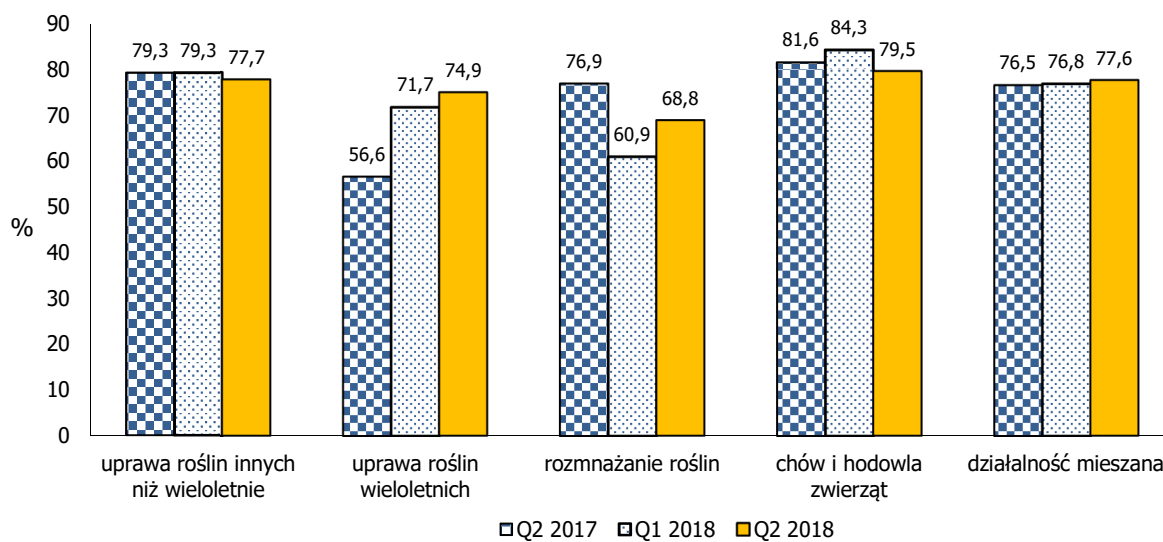
Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



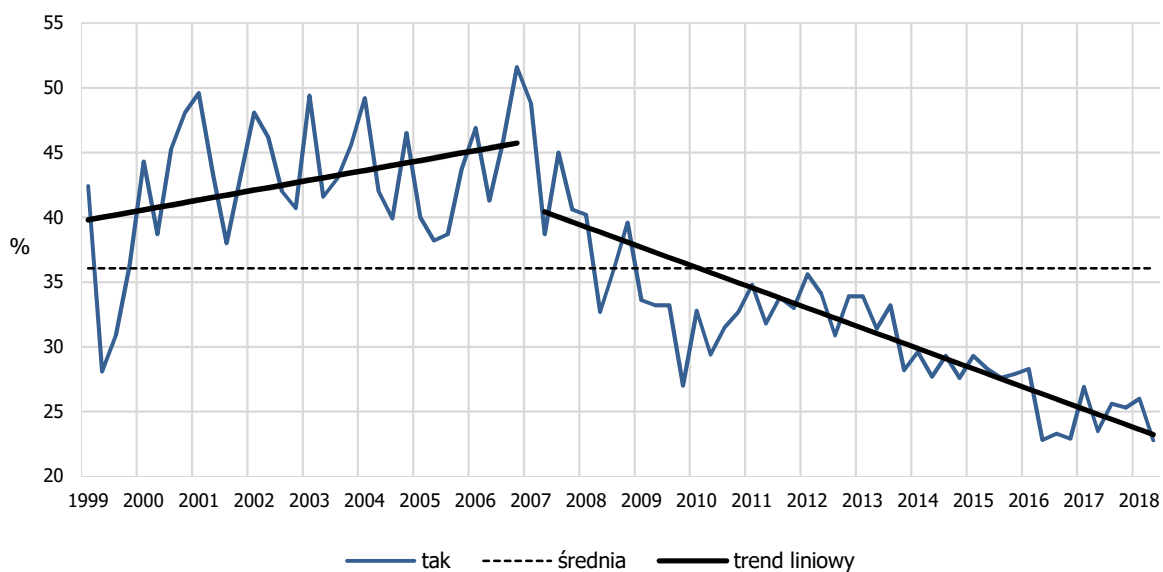
Dostępność kredytów preferencyjnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



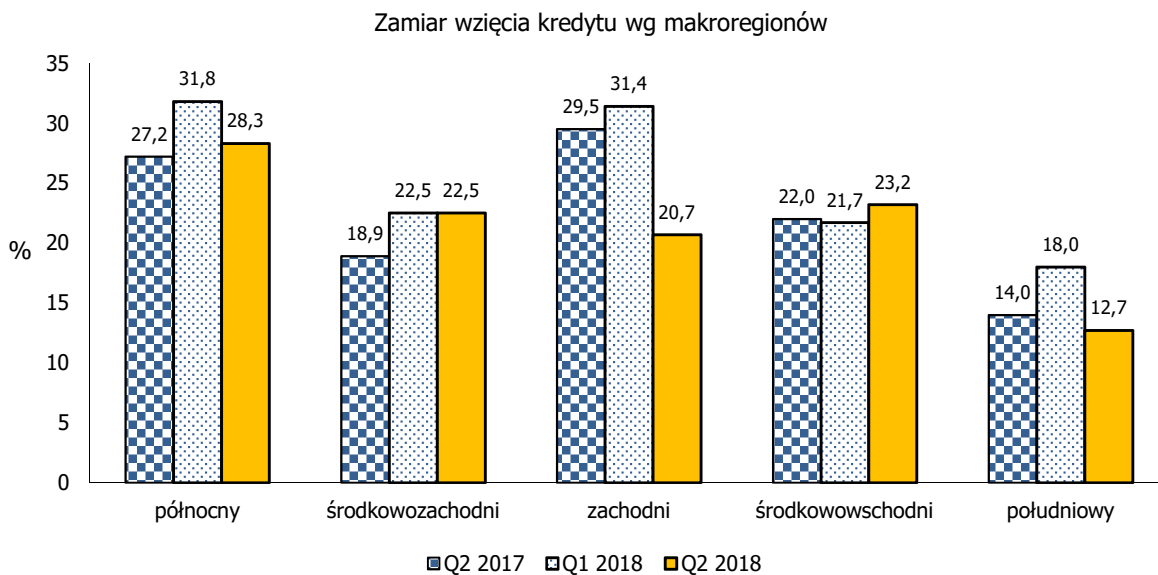
Dostępność kredytów preferencyjnych wg grup PKD 2007



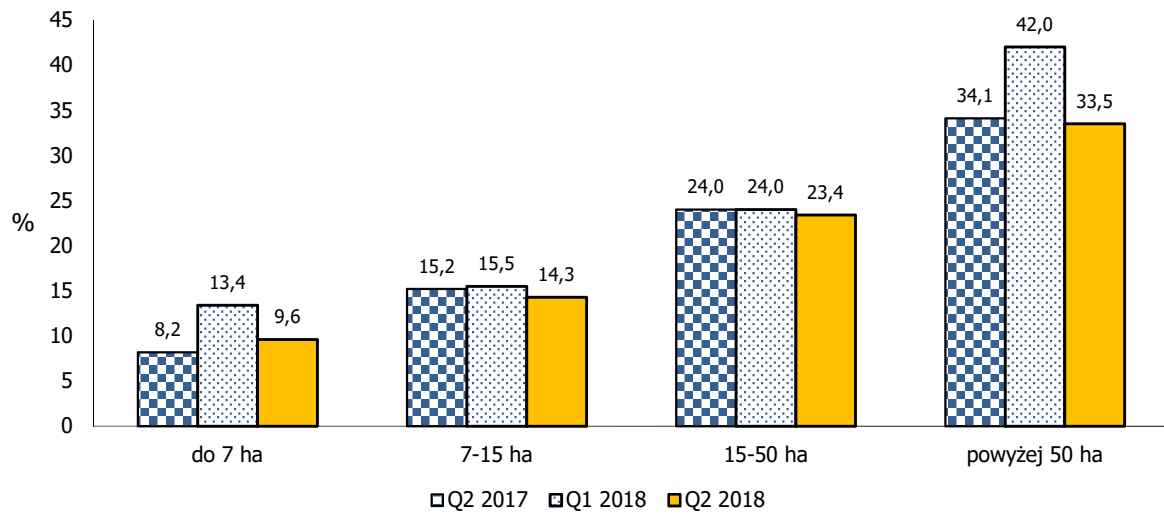
## 12. Zamiar wzięcia kredytu



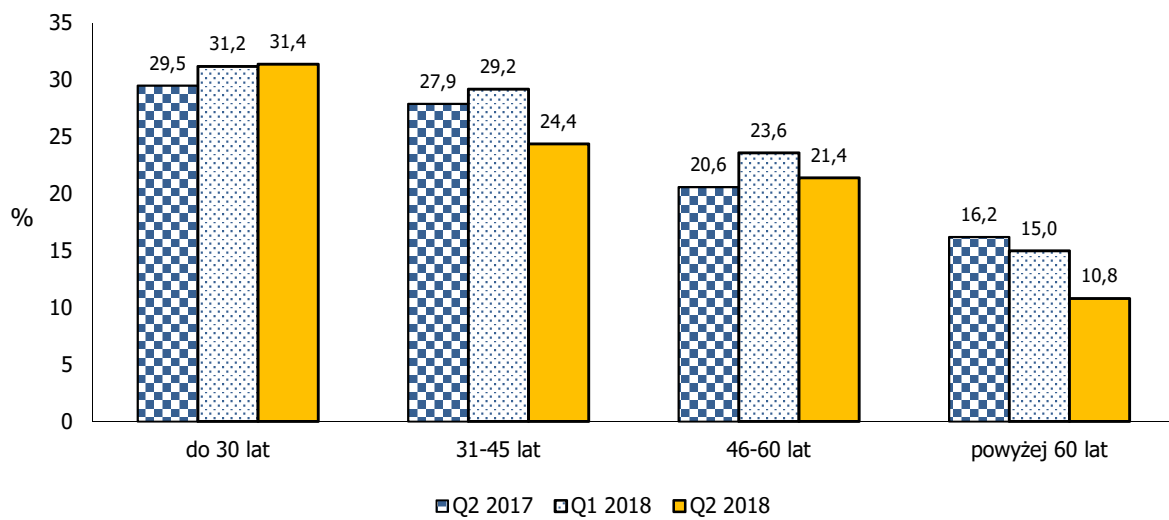
w %	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
tak	26,9	23,5	25,6	25,3	26,0	22,8
nie	73,1	76,5	74,4	74,7	74,0	77,2



Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

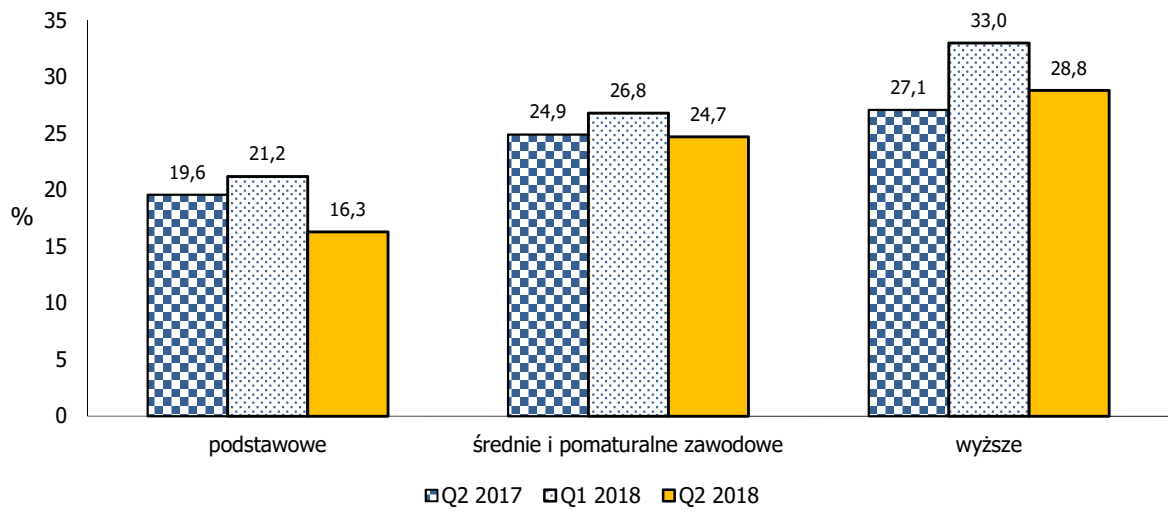


Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

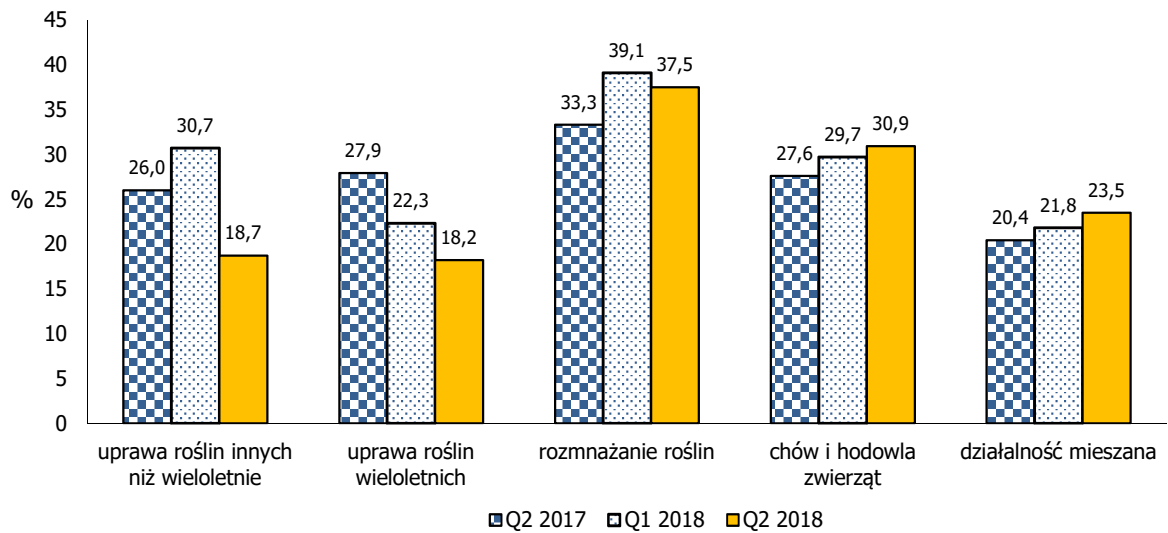




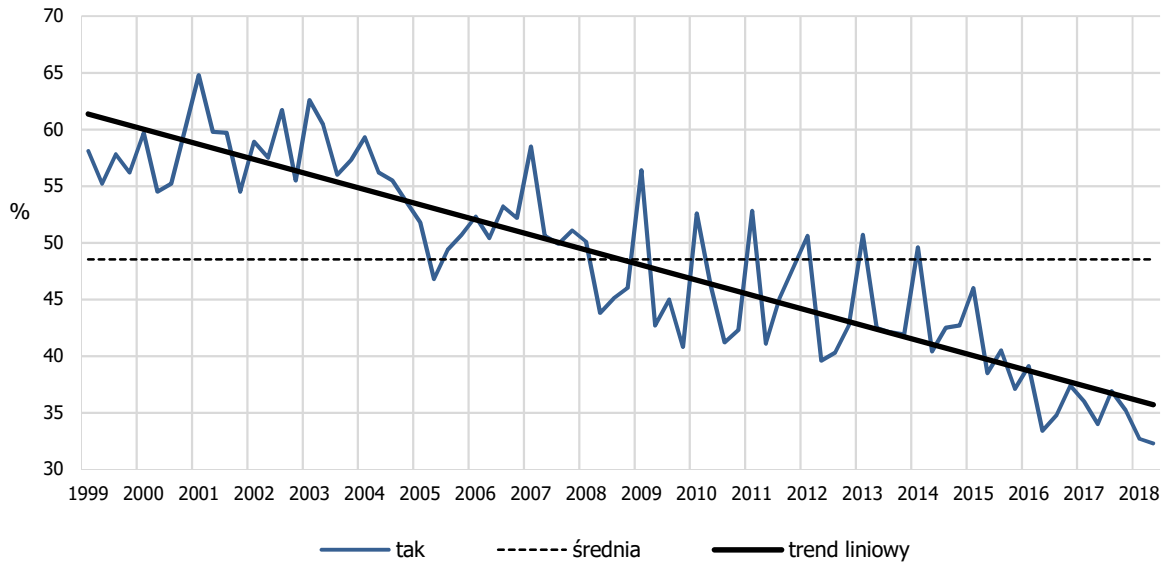
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



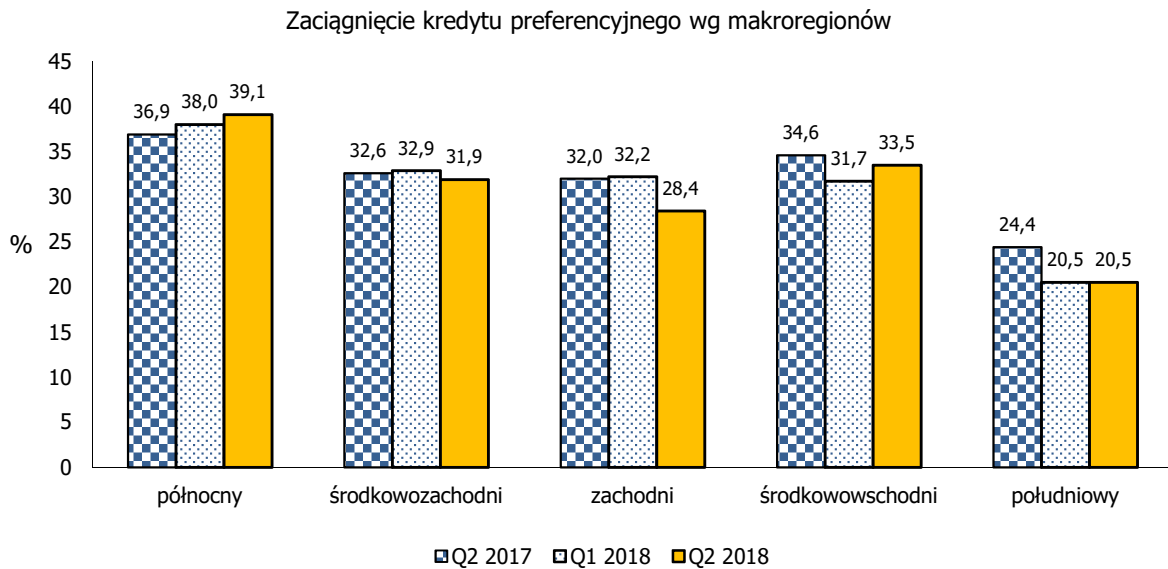
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007



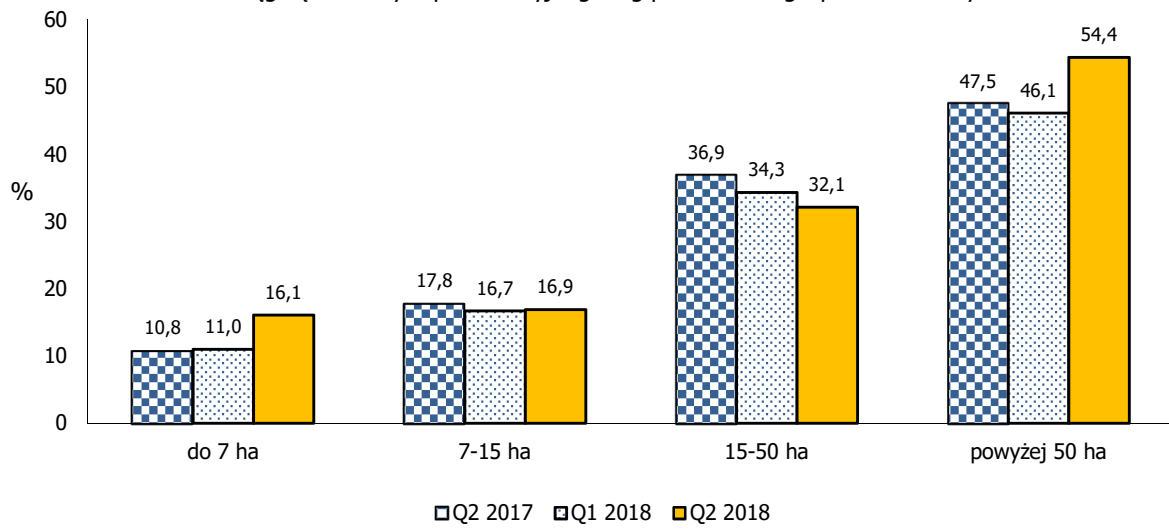
### 13. Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego



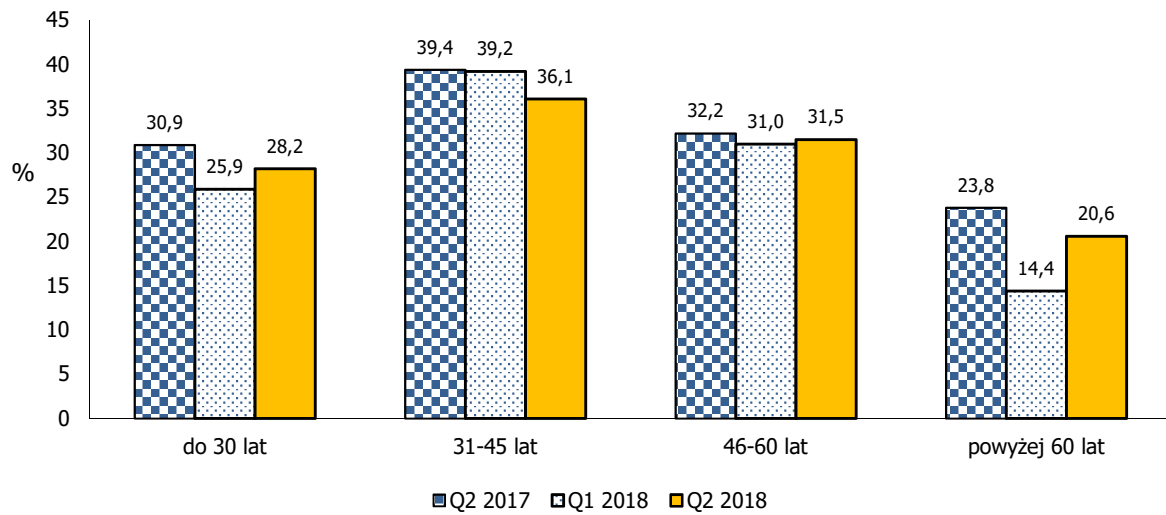
w %	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
tak	36,0	34,0	36,9	35,2	32,7	32,3
nie	64,0	66,0	63,1	64,8	67,3	67,7



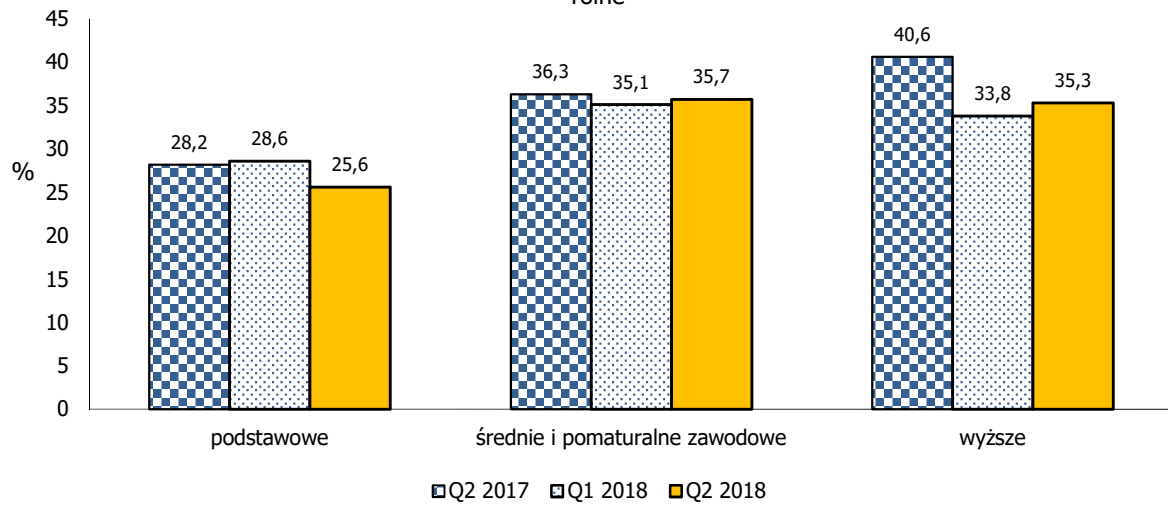
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych



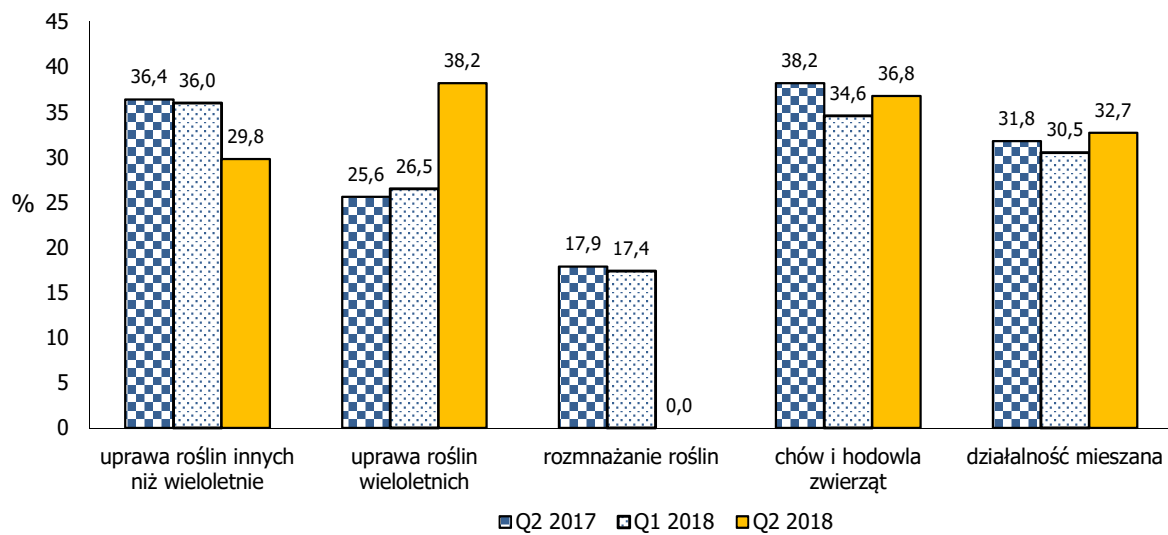
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



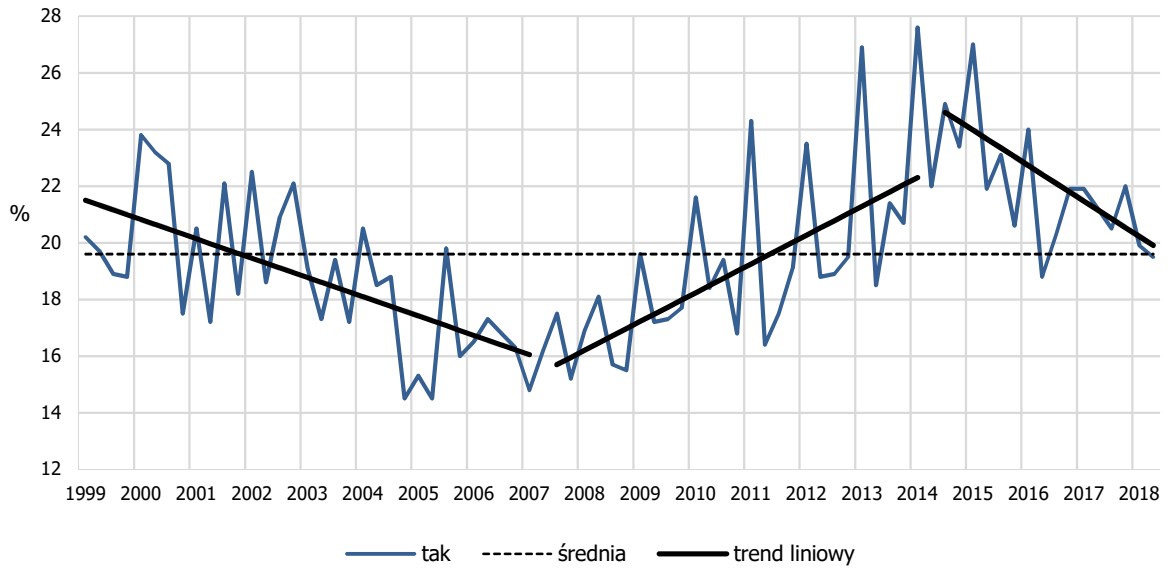
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



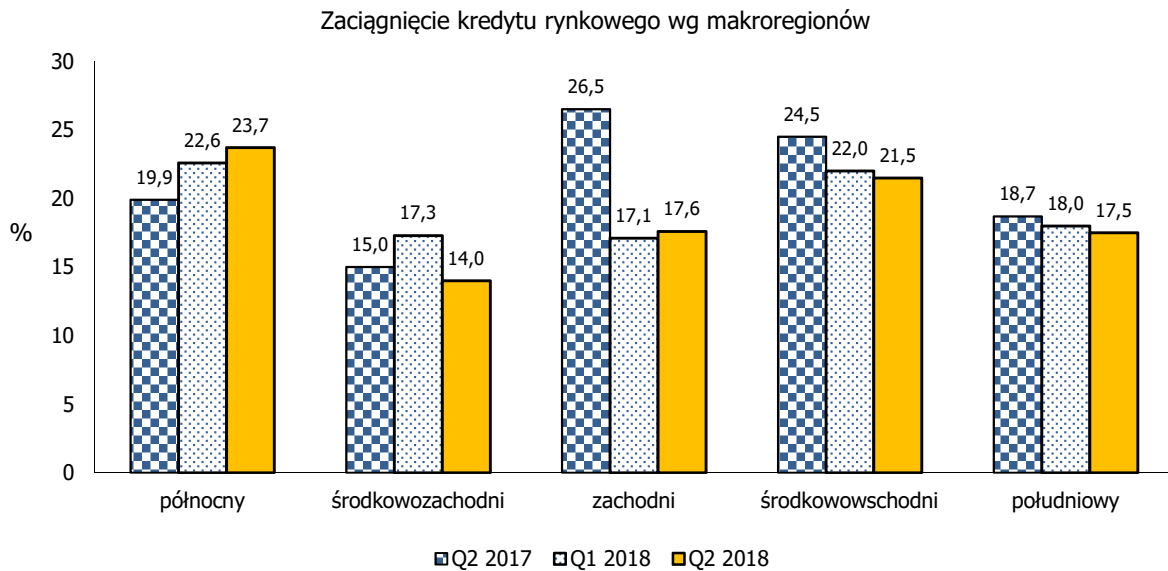
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg grup PKD 2007



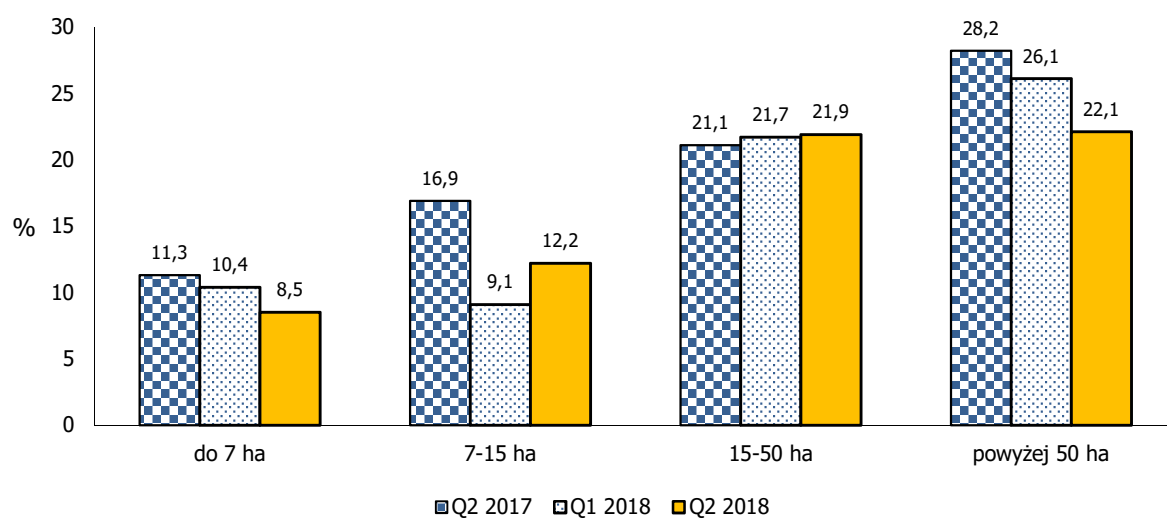
## 14. Zaciągnięcie kredytu rynkowego



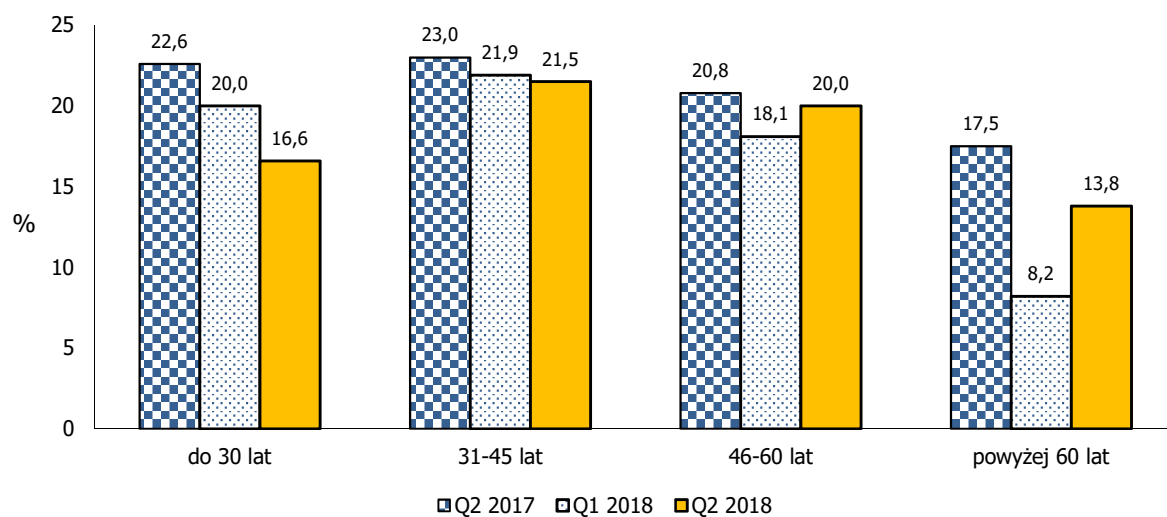
w %	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018
tak	21,9	21,2	20,5	22,0	19,9	19,5
nie	78,1	78,8	79,5	78,0	80,1	80,5



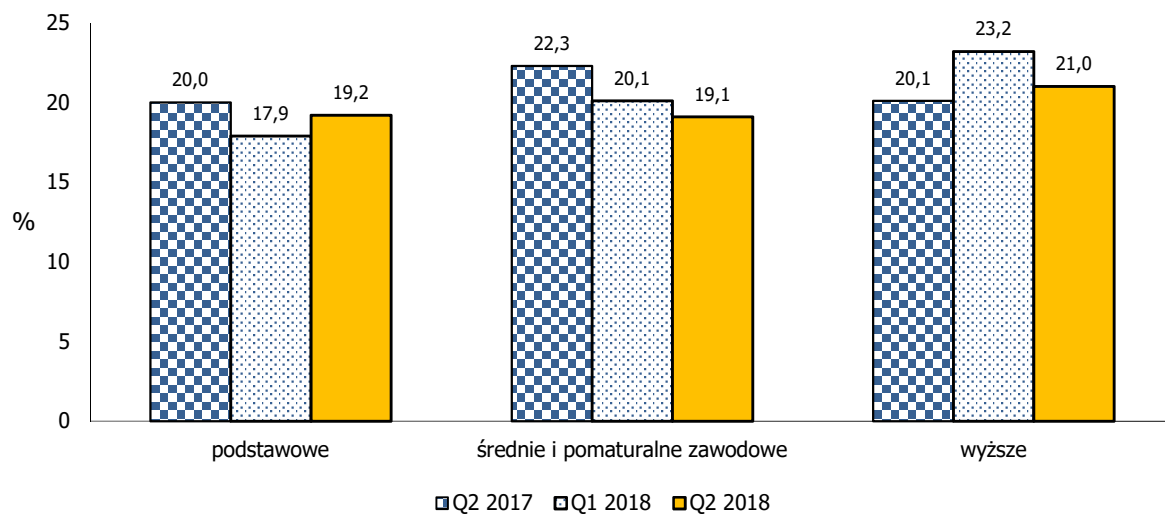
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych



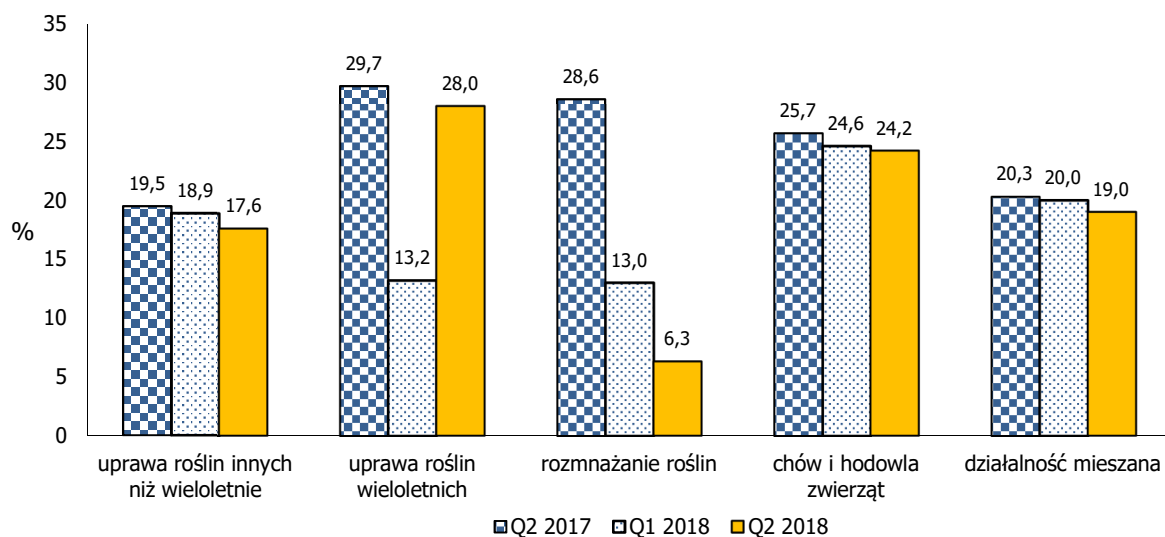
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



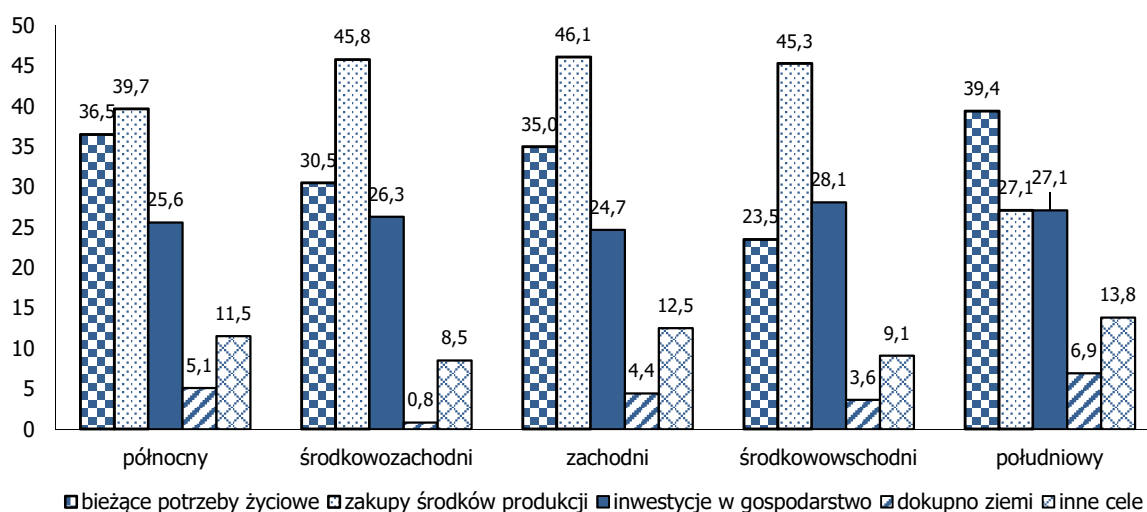
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007



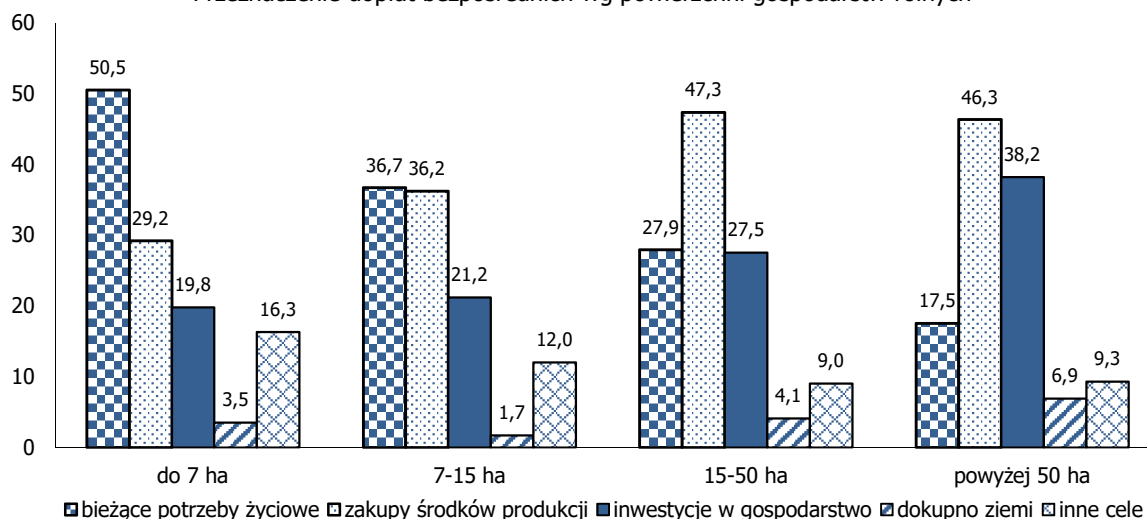
## 15. Przeznaczenie dopłat bezpośrednich

	Q2 2013	Q2 2014	Q2 2015	Q2 2016	Q2 2017	Q2 2018
bieżące potrzeby życiowe	26,2	26,1	27,9	32,3	31,4	31,0
zakupy środków produkcji	46,8	47,0	43,3	45,7	45,8	42,6
inwestycje w gospodarstwo	29,3	29,4	27,2	21,6	24,9	26,5
dokupno ziemi	7,6	5,4	6,1	4,2	5,0	3,8
inne cele	7,9	7,6	9,0	8,9	8,1	10,5

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg makroregionów

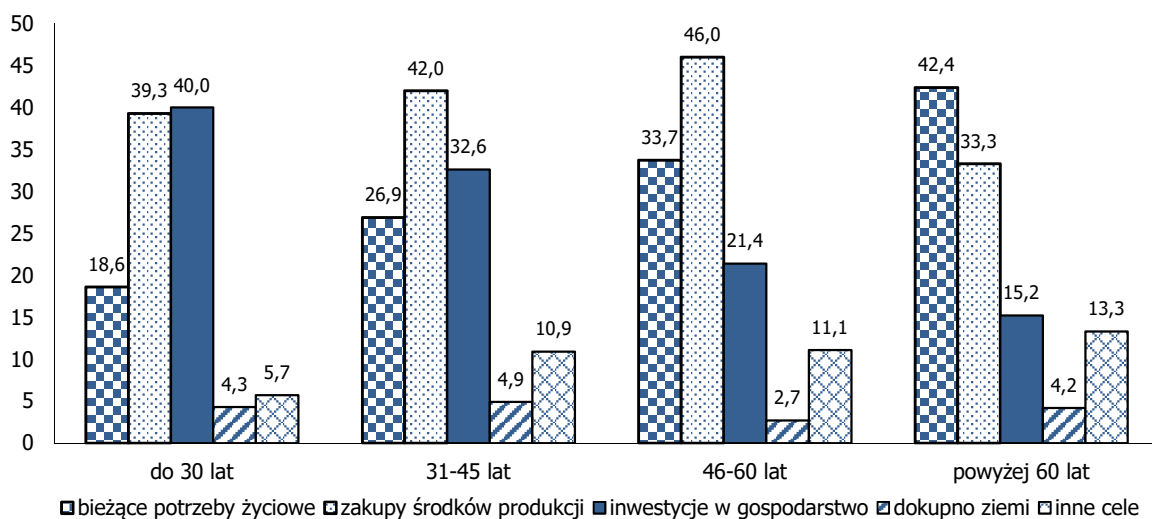


Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg powierzchni gospodarstw rolnych

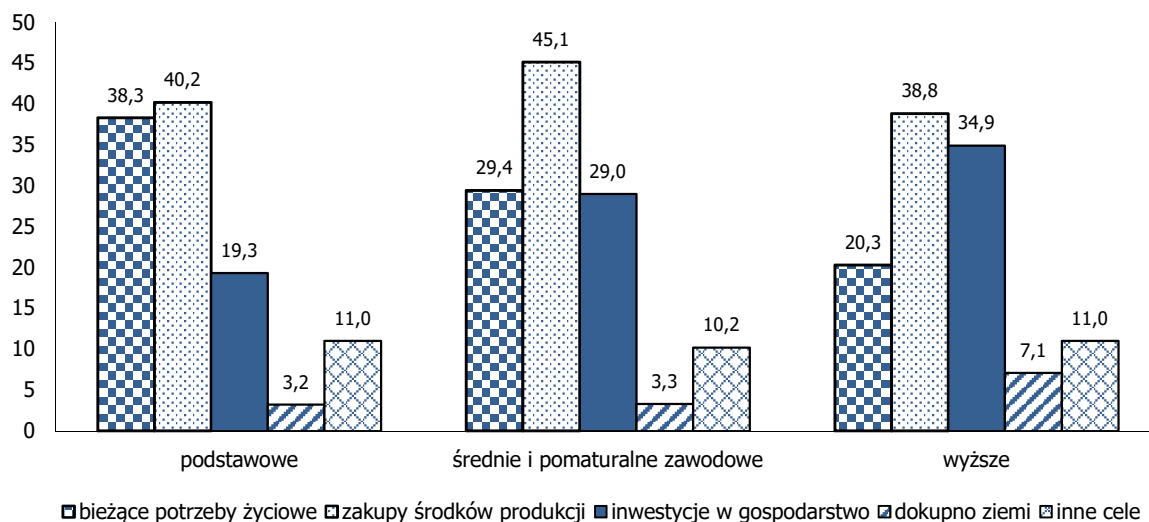




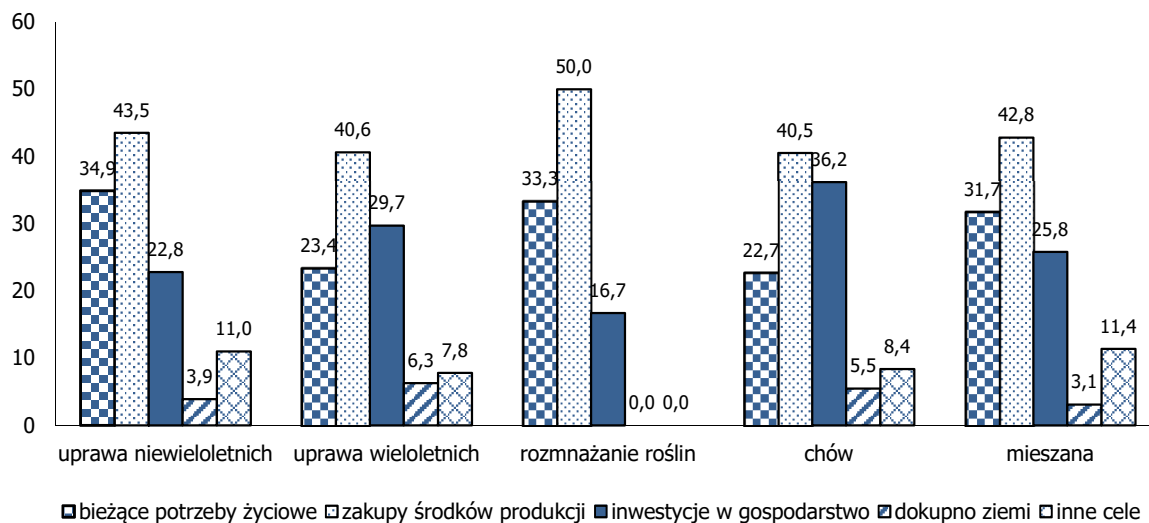
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne



Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne



Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg grup PKD 2007



**III. SUMMARY**

In the 2<sup>nd</sup> quarter of 2018 situation in the Polish agriculture slightly improved. The agricultural confidence indicator (IRGAGR) increased by 1.4 pts to -1.7 pts. The increase was caused by a rise in the smoothed money income indicator, one of the components of IRGAGR, by 3.4 pts to -7.0 pts. The confidence indicator, the second component of IRGAGR which represents farmers' sentiments, declined by 2.5 pts to +9.0 pts. The composite indicator and its components are respectively 1.1, 0.9 and 1.4 pts down from the respective last year figures. The annual changes of the three indicators are also lower than one year earlier. The improvement of agricultural situation is definitely of seasonal (short-term) nature. The mid-term declining tendency (showed by the cyclical component line) is getting reinforced.